

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Пшъэрэрыльхэр гъэцэклагъэхэ хъуштых

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан информационнэ агентствэу «REGNUM» идиректор игуа-дзэу, М.В.Ломоносовым ыцлэ зыхьыр МГУ-м идоцентэу Константин Казенинымрэ гъэзетэу «Южный Федераль-ный» зыфилорэм ихэушхьафкыгъэ корреспондентэу Ольга Морозовамрэ тыгъуасэ зэлуклэгъу адырлагъ.

АР-м и Президент илэнатлэ зыфхьагъэм кышцегъэжыа-гъэу зэшлуихын ылъэкыгъэхэм, республикэм иэкономикэ непэ изытет, пшъэрэрыльхэр тапэклэ зыфигъэуцужьыхэрэм, нэмыкI лъэныкхэм яхыгъэ упчIэхэр республикэм ипашэ журналистхэм кыфагъэзагъ.

зышлюигъо инвесторхэм Иоф зэрадашIэрэр.

Тхьаклушынэ Аслъан кызэр-рэхигъэщыгъэмкIэ, туризмэм хэхьоныгъэхэр ышIынхэм еп-хыгъэ Иофыгъохэр зэшлюхы-гъэнхэр АР-м и Правительствэ ипшъэрэрыльхэр анахь шхьалэхэм ащыщ. Ащ фэlorышIэрэ про-граммэхэри щыIэх. Туристхэр тиреспубликэ нахьыбэу къэ-клонхэм пае апэдэдэ инфра-структурэм хэхьоныгъэхэр егъэшыгъэнхэ фае. Мы лъэ-ныкхьомкIи аужырэ илъэсхэм гъэхъэгъэшлэхэр Адыгеим ышIынхэ ылъэкыгъэ. Феде-ральнэ ыкIи республикэ бюд-жетхэм яшIуагъэкIэ Мыекъо-пэ районым ипсэупIэхэм гъэс-тыныпхьэ шхьуантIэр, псыр, электричествэр арацалIэ. А зэкIэри зэшлюхыгъэ зыхьукIэ туризмэм зызэриушъомбгъу-штым шэч хэлъэп.

Теклоньгъэм ия 65-рэ илъэс ехьулIэу Хэгъэгъу ззошхом иве-теранхэу Адыгеим щыпсэухэр-рэм кьатэфэрэ псэупIэхэр шIокI

имылэу зэрарагъэгъотыштыхэр ыкIи цыфхэм агъэлъэпIэрэ мэфэкыр зэрифэшъуашэу рес-публикэм зэрэщыхагъэунэ-фыкIыштыр Президентым кылуагъ.

Зэлуклэгъум клэух зэфэхьы-сыжыхэр кыфишIыгъэ, ар зэрэклауагъэм зэригъэрэзагъэр Тхьаклушынэ Аслъан кыхи-гъэщыгъэ. Ипшъэрэрыльхэр зи-гъэцэкIэрэм кышцегъэжыагъэу ежьыркIэ анахь мэхьанэшхо зилэр цыфхэм ящылэклэ-псэукIэ нахьышIу шIыгъэныр, ахэм цыхьэу кыфашIырэр кыгъэшъыпкэжыныр аруу кылуагъ. ИлъэсыкIэу къэб-лагъэрэм пае Адыгеим исхэм зэкIэми игуапэу АР-м и Пре-зидент кьафэгъушIуагъ, псау-ныгъэ пытэ яунагъохэм арылхэу, гъот ялэу, республи-кэм тапэкIи хэхьоныгъэхэр ышIыхэзэ, ытэкIэ лыкIотэнэу кьафэлъэлуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр Iэшынэ Аслъан кытырихыгъ.

— Мы аужырэ илъэси 2 — 3-м Адыгеим иэкономикэ хэхьоныгъэ гъэнафагъэхэр ышIы-гъэх, — кыхигъэщыгъ Тхьа-клушынэ Аслъан. — Илъэс зау-лэкIэ узэкIэлэбжыкэм респу-бликэ бюджетыр сомэ миллиар-ди 5-м нэсыштыгъэмэ джы ар сомэ миллиард 11-м къедгъэ-хьун тлэкIыгъэ. Джащ фэдэу хьакъулахьхэм яугъоин хэп-шыкIэу нахьышIум фиуэзн-кыгъэ. Шыпкыгъэ, Урысыем инэмыкI субъектхэм афэдэу Адыгеими иэкономикэ кризисыр кьеутэкIыгъэ. Ау чIыфабэ зэ-рэттемлыгъыгъэм ишIуагъэкIэ ащ чIэнэгъэшхохэр тымы-

шIыхэу тыкхьахьIын тлэк-кыгъэ. Къыныгъоу къэуцухэрэр дэгъэзыжыгъэнхэм пае феде-ральнэ ыкIи республикэ про-граммэхэм яшIогъэшхо къэ-кIуагъэ. Республикэ бюджетыр дефицитнэу 2010-рэ илъэсым зэрэщытыштыр кыдэтлътэ-зэ, лъэныкыо зэфэшхьафхэм апIухьащт ахьщэр кызыдит-хыштым джырэ лъэхьан теу-сэ. Ащ даклоу кыхэзгъэщымэ сшIогъу социальнэ мэхьанэ зилэ программэхэр зэкIэ гъэ-цэклагъэхэ зэрэхьуштыхэр. ТшIэрэ псэуэри зыфэгъэхьыгъэр республикэм щыпсэурэ цыф-хэм ящылэклэ-псэукIэ нахьы-

шIу шIыгъэныр ары, а гъогум тапэкIи тытекIыштытэп.

АР-м и Президент ыналэ зытыридагъэхэм ащыщ Иоф-шIапIэ чIэзынагъэхэм япчъагъэ проценти 2,8-м нэс республи-кэм кышчырагъэIыхын зэра-лъэкыгъэр, ащкIэ зишIогъэшхо къэкlorэ бизнес цыкIумрэ гу-рытымрэ заушъомбгъуным пае IэпыIэгъу зэрафэхьухэрэр.

Журналистхэр зыгъэгумэ-кырэ упчIэхэм ащыщыгъэх туризмэм хэхьоныгъэхэр ышIынхэмкIэ Адыгеим непэ амалэу иIэхэр, республикэм иэкономикэ зыкыIэтынм пае ащ мылкъу кыхэзылхьэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыриIэу къэралыгъо хабзэм иорганхэм Иоф зэрашIушIэрэм, муниципальнэ лъэгаплэм тетэу лыкIо органхэм яхабзэхэм хэхьоныгъэ зэрашIушIэрэм, общественнэ-политикэ ИофшIэныр чанэу зэригъэцэкIэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхьу тамыгъэу «Закон. Пшъэрэрыль. Цыфыгъэ» зыфилорэр фагъэшъошагъ **Хьуажэ Налбый Хьазрэт ыкыом**, муниципальнэ образованиеу «Шэуджэн районыр» зыфилорэм ипашэ.

ТЕХНИКЭР КЫМАФЭМ ФЭХЪАЗЫР

Тыгъосчэщ кыыригъэжыагъэу республикэм ос кышцесы. Дахэу, ухэтынкIэ хьопсагъоу чышхьашьом ащ зыкытыреубгъо. Жыи кьэпшэщтмэ, къэпкIухьащтмэ зыфэдэ кьэмыхьугъ. Ау машинэкIэ зекIохэрэм яИоф шхьа-фы, осым кыхьахьIэу гъогухэм ащыкIогъуае мэхьу, тырамыубыхьэзэ, ахэр уукъэбзынхэ фае.

«Адыгеяавтотор» зыфилорэм игъэlorышIапIэ кызырэрэцаIуагъэмкIэ, Ады-геим игъогулофышIэхэр кымафэм фэхъазырых. Ащ кыхьахьIэу ахэмкIэ апэрэ осыр ошIэ-дэмышIэ Иофэу хьугъэп. Гъогухэм яукъэбзын апэ фежыагъэ-хэр Тэхьутэмыкыое районым игъогулофышIэхэр арых. Тыгъуасэ пчэдыжым сыхьатыр 7-м кышцегъэжыагъэу ахэм Иоф ашIэ. Республикэ мэхьанэ зилэ гъогоу километрэ 1380-рэ хьурэм машини 102-м Иоф щашIагъ. Урысыем и МЧС АдыгеимкIэ и ГъэlorышIапIэ кызырэтирэмкIэ, осым ыпкь кыкIэу гъогухэм мыхьо-мышIагъэ атехьухьагъэп, гъогулофышIэхэм япшъэрэрыль-хэр зыпкь итэу агъэцэклагъэх.

ШЪУЗЫФЭСАКЪЫЖЪ, ЗЫШЪУМЫГЪЭСЫМАДЖ

Группым пэуцужьыгъэным фэгъэхьыгъэ Иофтхьабзэхэм язехьан фэгъэгъэзгъэ комитетэу Адыгэ Республикэм цыгъэхьагъэм зымыцзыгъу зэхьыгъо тыгъуасэ илагъ. Ащ илофшIэн хэлэ-жыагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Муратэ, ащ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, му-ниципальнэ гъэныкIэ зилэ кьэлэ ыкIи район ад-министрациехэм япашэхэм ягуадзэхэр, респу-бликэм ит сымэдэжэцхэм яарач итхьахьэхэр, нэмыкIэхэри.

Ятфэнэрэ тхьамафэ хьугъэу сымаджэхэм япчъагъэкIэ «эпидемическэ порог» зыфалорэм Адыгеир зэрэшIокыгъэр Къумпыл Муратэ ипэублэ псалэ кышчыгъэщыгъэ. Мы гумэкIыгъом идэгъэзыжыын АР-м и Прези-дентэу Тхьаклушынэ Аслъан мэхьанэшхо зэрэритырэр республикэм и Правительствэ ипашэ кыхигъэщыгъэ, псауныгъэр къэухьу-мэгъэным иучреждениехэм, муниципальнэ об-разованиехэм, Роспотребнадзорым испеци-алистхэм яшIэ зэхэлъэу мы лъэныкыомкIэ Иоф зэдашIэнэу кьафигъэпытагъ. Премьер-ми-нистрэм кызырэрэхигъэщыгъэмкIэ, Ионыгъом кышцегъэжыагъэу шэкIогъум нэс ОРВ-мкIэ заджэхэрэ группыр Адыгеим щыпсэурэ нэб-

гырэ мин 18-м ехьумэ кыаузыгъэ, мы аужы-рэ лъэхьаным обществэр зыгъэгумэкIырэ «свиной гриппыр» нэбгырэ 65-мэ кьаштагъэу агъэунафыгъ. Ахэм ащышэу нэбгырэ 33-мэ япсауныгъэ изытет зэтеуцожьыгъэ, адрэхэм джыри ялазэх.

Анахь гухэкIышхор а уз лъэпкыым ыпкь кыкIыкIэ республикэм щыпсэурэ нэбгыри-тIум ядунай зэрахьожьыгъэр ары. Специа-листхэм зэралгытирэмкIэ, сымаджэ хьугъэ-хэр игъом медицинэм иучреждениехэм кызырэмыкIолагъэхэм ыкIи ахэр ежь-ежы-рэу загъэхьужьынуэ ыуж зэритыгъэхэм мыщ фэдэ тхьамакIагъохэр кьаклэлыкIуагъэх. Ащ пае гриппыр кызэузыгъэу зэгугъэфэжыхэр-рэм зэкIэми охьтабэ тырамыгъашIэу (зы ма-фэми мэхьанэшхо иI) специалистхэм закы-фагъэгъэзэнэу АР-м псауныгъэр къэухьумэ-гъэнымкIэ и Министерствэ кьаджэ.

Джащ фэдэу группым пэшIуекIогъэнымкIэ иммунизациер республикэм зэрэщыкIорэм, Iэгъэгъу уцхэр икъу фэдиэу щылэхэмэ, нэмыкI Иофтхьабзэу зэшIуахьхэрэм кызы-рэгъоигъэхэр атегушылагъэх, хэкIыпIэу щылэхэр кьагъэнафагъэх.

(Тикорр.).

КыкIэлэлыкIорэ номерыр тыгъэгъазэм и 17-м кьыдэкIыштытэп.

ГУМЭКЫГЪОХЭМ АТЕГУШЫАГЪЭХ

Блэкыгъэ тхьамафэм АР-м и Президент и УпцIэжыгъоу Дзыбэ Кимэрэ нахьыжхэм я Совету АР-м и Президент дэжъ шызэ-хашагъэм итхьаматэу Шъхьэлэхьо Рэмэзанэрэ Кошхьэблэ район администрациемрэ къоджэ псэуплэхэмрэ япашэхэм зэлуклэгъу адырлагъ.

Тхьаркъохьо Налбий район администрацием шыклогъэ зэхэ-сыгъор кызылхыгъэ, нахьыжхэу, республикэм ипашэ иллыклогъу илъэсыбэрэ Iоф зышлагъэхэр яопыткIэ кыыздагъэгошэнхэу, Iофыгъоу шылэхэм язэшлохынкIэ еплыкIэу ялэхэм зашагъэгъозэнхэу, упцIэжыгъу ашIынхэу мы зэлуклэгъур зэрэзыхагъэр кылуагъ.

Шъхьэлэхьо Рэмэзанэ нахьыжхэм я Совету зипашэм Iофэу ышIэрэм, пшъэрылгъэу зыфагъэуцужыкхэрэм къатегушылагъ, социальнэ-экономикэ Iофыгъохэм анэсыгъ, ахэм язэшлохынкIэ еплыкIэу илэхэр кырылотыкыгъэх. Дзыбэ Кимэ гушыIэр зештэм, мыщ фэдэ зэлуклэгъухэу гумэкIыгъохэм шъхьэихыгъэу узшатегушылэхэрэм мэхьанэ зэрIэр, нахьыбзэ зэхашагъэр кылуагъ. Темыр Кавказым иреспубликэхэм ягъэпшагъэмэ, Адыгеир анахь рэхьатэу зэрэщытыр, цыфлэпкэ зэфэшхьафыбэ шпэсэуми, зэгурымыIоныгъэ азыфагу кымыхьэу, мамырэу зэрэздэпсэхэрэр кыкIыгъэтхыгъ.

Нэужым зэхэсыгъом хэлажыгъэрэр къоджэ псэуплэхэм яIофыгъохэм атегушылагъэх. Ахэм япашэхэм ягумэкIыгъохэу, ежхэм акIуачIэклэ зэшIуамыхышъуштхэр, республикэ пашэхэм, федеральнэ органхэм яIэпылэгъу зэрэщыкIагъэхэр шъхьэихыгъэу кырылотыкыгъэх. МыхэмкIэ хьакIэхэм яеплтыкIэхэр кылуагъэх. (Тикорр.).

ЫПКIЭ ХЭМЫЛЪЭУ ЯIЭЗЭЩТЫХ

Медицинэ шIэныгъэхэмкIэ Урысые академием зышIу узырэ сабый 80-мэ ыпкIэ хэмылгъэу яIэзэн амал иIэ хуыгъэ. Ащ фэдэ шIуафтыныр УФ-м псауныгъэм икъэу-хъумэнкIэ ыкIи социальнэ хэахьыгъэхэмкIэ и Министерствэ кырытыгъ.

Медицинэ шIэныгъэхэмкIэ Урысые академием и Институтэу гъомылапхьэхэм язэгъэшIэн пылтым икlinikэ шIум къеузырэ уз зэфэшхьафхэм шIэзэщтых. ГастроэнтерологиемкIэ, гепатологиемкIэ ыкIи диетологиемкIэ отделениехэм кIэлэцIыкIухэр ачIагъэгъолхьащтых. УФ-м псауныгъэм икъэу-хъумэнкIэ ыкIи социальнэ хэахьыгъэхэмкIэ и Министерствэ бюджетым кыыхьыгъэ ахьшэу кытIупшыгъэр ары ащ пIуагъэхьащтыр. Ахьшэр пэшIорыгъэшэу учреждением фатIупшыгъах, ар илъэсыр имыкIызэ агъэфедэн фаеу щыт. Институтым субъектхэм зэпхыныгъэ адыриIэп, кIэлэцIыкIухэм ялэзэрэ врачхэри мы Iофым шыгуагъэхэп. Арышъ, ны-тыхэу зикIэлэцIыкIу езыгъэлазэхэмэ зышIоигъохэр ежэ клиникэм псынклэу теонхэ фае.

Телефонхэр: 8-499-794-36-52, 8-499-613-77-51.

ШIУШIЭ IЭПЫIЭГЪУ

Зыныбжэ имыкIуыгъэхэм яIофыгъохэм афэгъэгъэгъэ комиссиеу Кошхьэблэ район администрацием ипашэ дэжъ шызэхашагъэр кIэшакIо зыфэхьыгъэ шIушIэ Iофтхьабзэ джырэблагъэ районым шырагъэжыагъ. «Вместе поможем детям» — ары ащ зэреджагъэхэр. Зыныбжэ имыкIуыгъэ кIэлэцIыкIухэр зэрыс унагъоу зигъот макIэхэм Iэпылэгъу аратынэу мы Iофтхьабзэр зэхашагъ.

Акционер джырэблагъ ныIэп жежыагъэр. Игнатевскэ ыкIи Дмитриевскэ къоджэ псэуплэхэм ащ фэдэ унагъоу ашыпсэхэрэм ашышхэм Iэпылэгъу аратыгъ. Ахэм арыс кIэлэцIыкIухэмрэ нахьыжхэмрэ шыгъын зэфэшхьафхэр афащагъэх. КIымэфэ уахьтэм тызэрэхэтыр кыдэпIытэмэ, мы унагъохэмкIэ ар Iэпылэгъушхо мэхьу. АщкIэ къадэлэгъэхэ Дидыхьу Беллэрэ Гумэ Анжелэрэ комиссиер афэразэу «тхьашъуегъэпсэу» арел.

Iофтхьабзэр мы мафэхэм макIо. ЛъэкI зигъу районым ис псэури ащ кыхэлэжыанхэм кIэшакIохэр лъэшэу шэгугъых. ЧIыплэ кIын ифэгъэ унагъохэмкIэ сыд фэдэрэ Iэпылэгъури игъоу щыт.

(Тикорр.).

МЫГУ РЭЩЫДЭ ФЭКИО

Лъытэныгъэ зыфэс-шIырэ Рэщыд! Уныбжэ илъэс 60 зэрэхьыгъэм фэшI сыгу кызыдэлэу сыпфэгъушIо!

Адыгэ Республикэм уищытхэу зэрэщылауагъэм фэдэу зэрэхэгъэгъоу шаIонэу, уикIалэ игугъу шIулкIэ ашIэу, псауныгъэ шъуиIэу шъушыIэнэу сышъуфэлъаIо.

*ХЪУТ Хъызыр.
Джэджэжыаблэ иефэнд.*

КЪЭБАРЫКIЭХЭР ЕРМЭЛЫКЪХЭМ АЩЫЖЪУГЪОТЫЩТЫХ

ИлъэсыкIэ мэфэкIхэр къэблагъэхэ зыхьукIэ жьугъэу цыфхэм ащэфыхэрэм ащыщ елкэр. Мары 2010-рэ илъэсыр кыхьанкIэ къэнагъэр макIэ, унагъо пэпчъ Iоми хъунэу елкэр ыгъэкIэрэкIэщт. Ащ фэшI Адыгеим икIэлэ шъхьалэ иадминистрации елкэхэмрэ ащ игъэкIэрэкIэн ищыкIэгъэ псэумрэ зышашэщтхэ ермэлыкхэр зехишэнхэу рихъухьагъ, чIыплэхэри ыгъэнэфагъэх.

МыкIэуапэ ирайонэу «Черемушкэм» шыIэ бэдэршыIпIэм дэжъ, урамэу Гагариным ыцIэ зыхьэрэм, урамхэу Пролетарскэмрэ Крестьянскэмрэ азыфагу оптовэ-розничнэ кIэлэ бэдэршыIпIэм, оптовэ-розничнэ бэдэршыIпIэу «Казачий» зыфиIорэм ядэхьапIэхэм адэжъ, урамэу Краснооктябрьскэм тет унэу N 1-м ыпашхьэ, урамхэу Ка-

лининым ыцIэцIэ шытымрэ Краснооктябрьскэмрэ зышашэхьыгъэхэрэм дэжъкIэ, урамэу Западнэм тет унэу N 33-м, урамэу Шоссейнэм «Я 6-рэ Переулок» зыфалорэм дэжъ мы тхьамафэм ермэлыкхэр къащызылауахьыгъэх.

Елкэхэри, ащ игъэкIэрэкIэн ищыкIэгъэ пкыгъо зэфэшхьафхэри мыхэм къащыпшэфынхэ плъэкIыщт, ау кIэлэ администрацием кызырэрэщылауагъэмкIэ, мы ермэлыкхэм пиротехникэ ащыбгъотыщтэп. Ахэр ащ фытегъэпсыхьэгъэ шапIэхэм ащылауагъэкIыщтых. Къагъэрэ пкыгъохэр пшэнхэм пае фитыныгъэ къаIыпхын фае.

Предпринимателэу ермэлыкхым хэлажыэмэ зышIоигъохэм МыкIэопэ кIэлэ администрацием фитыныгъэ кыIахын фаеу щыт.

ФЭРАЗЭХ

Къуаджэу Очэпшые шыпсэурэ Пшыдатэкъо Заурбий иунагъо Теуцожь район администрацием ипашэу Хъут Теуцожь тхьаегъэпсэу гушыIэхэмкIэ зыфигъазэмэ шIоигъу. 2008-рэ илъэсым яунэу стыгъэм изэтегъэуцожьынкIэ лъэшэу Iэпылэгъу къафэхьыгъ. ГъэцэцIэ-жыынхэм ахэхьэгъэ псэ-олапхьэхэр кыарытыгъэх. ЧIыплэ кIынэу зэрыфагъэхэм зэрэришыгъэхэм фэшI, лъэшэу фэразэх.

РАЙОНЫМ ИПАЩЭ ЩЭГУГЪЫХ

Шапсыгъэ къуаджэхэм электрическэ токыр агъэфедэ зыхьыгъэр икIыгъэ лIэшIэгъум ия 50-рэ илъэсхэм якIэуххэм адэжъ. Апэу унэгъо зыбгъупшIымэ ар арашэлэгъагъ, нэужым зэрэкъуаджэу кызылгъэгъэнэ-фыгъагъ. Ар зыхьыгъэм кыкIоцI лIэшIэгъуныкIэо тешIагъэмэ, зэ нэмыIэмэ трансформаторыр, токыр зэрыкIорэ гъучыIхэр зэблахьыгъэхэп. КъыхэкIыгъ унэ горэм еклурэ гъучыIхэр кызыщыкIохэмэ, тIэклэ ахэIэзыхьажьхэу е пкIэу горэ зэблахьыгъо — ащ IофшIэнхэр шауыштыгъэх.

Аужырэ илъэсхэм электричеством иIоф лъэшэу кызыщыкIуагъ. ЕтIани дэи дэдэу мы Iофым хэхьыагъэр электрикхэр шымыIэжхэу зэрэхьыгъэр ары. Шапсыгъэ къуаджэхэм ащыщ горэмэ (къоджилIырэ зы поселкэрэ мэхьу, унэгъо 650-рэ шпэсэу) электрик иIэп. Зыгорэ къэкъутэмэ хэта зызыфагъэгъэгъыгъ, хэта зыщыкIуагъэр зышIыжыштыр?

Къуаджэхэр зэкIэ зэпхыгъэхэр поселкэу Инэм дэт «Краснодар электросетехэр» зыфиIорэр ары. Сыд хьыгъэкIи, угулагъэкIи ащ кыкIэу электрик къэкIоштэп. Шапсыгъэ кIэлэ цыкIум (ар Афыпсыпэ шыщ хьыжыгъэ) дэт Инэм шыIэ электросетехэм яучасткэ, ау ахэм япхыгъэхэр псэуплэ урамхэм атет остыгъэхэу чэщырэ къэзыгъэнэфхэрэр арых. Электрикхэр шагуми кыпфидэхьащтхэп, унэми кыпфидэхьащтхэп.

Жыыбгъэшхохэр къепшэу мэхьу, нэмыкIырэ тхьамыкIагъохэри чIыопсым кызыдехьых. Электричеством

зэрыкIорэ гъучыIхэр зэпытхыгъэхэмэ е пкIэу уклорэгъэмэ цыфхэр сыда зэусэщтхэр? ЕтIани ар чэщэу тефэмэ? Псэйтыкурэ Инэмрэ километрэ шпэцI фэдиз азыфагу илэ, угулагъэкIи Iэпыгъэ бгъотыщтэп.

Псэйтыкухэм электричеством ыльэныкIэу яIофхэр дэи дэдэх. Къуаджэм ызыныкIэу Iоф хэт. Тыгъэ-къохьапIэмкIэ шыIэ унагъохэм электролиниякIэ афащагъ. Тхьаусы-хьашхо зигъэхэр линиякIэм кыхымыу-бытагъэхэр арых. Мыхэм алэныкIэу гъэгъэгъэ подстанциири, трансформаторыри, гъучыIхэри зэблахьыгъэнхэ фае. Пчыхьэ зэрэхьыгъэ остыгъэхэр кы-ханэхэрэп, уеджэни утхэни плъэкIыштэп. ЕджакIомэ ядесэхэр зэрагъэшIэнхэ, унагъомэ ащэфыгъэ электроприборхэр агъэфедэнхэ алъэкIырэп, токым къестых.

Амал ямыIэжы хьуи, цыфхэм мы Iофым ыуж итынэу куп хадзыгъ. Район администрацием ипашэу Пшыдатэкъо Ризо Iукагъэх, яIофхэм язытет шагъэгъозагъ, къадэлэпыIэнэуи кыгъэгъугъагъэх. КIэщэкIо купым Iофым изэшIохын пае ищыкIэгъэщт тхьы-хэр ыгъэхьазырыгъэх, ау джырэкIэ зэхьокIыныгъэ Iофым фэхьурэп.

Электричеством хэшIыкI фызиIэхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, Псэйтыку дэт подстанцием зи илажып, Iофыр зымыгъэхьурэр трансформаторымрэ то-кыр зэрыкIорэ гъучыIхэмрэ арых. Ахэр зэблахьыгъэмэ, къоджэдэхэм яIофхэр зэпыфэщтых. Цыфхэр зыщыгъыгъэхэрэ район администрацием иIэшхьэтет ары.

ХЪУШТ Шэбан.

Тучанхэм сыд уасэхэ шарялэхэр?

ЩЫКIАГЪЭХЭР КЪЫХАГЪЭЩЫГЪЭХ

Цыфхэм ащэфырэ гъомылэнхэу шъхьалэхэм осэ тегъахьыгъо афа-шIыштыр проценти 10-м кIэ-мыгъэхьыгъэныр ыкIи Адыгеим кышшыдагъэкIырэ продукция лъэпкхэр тиреспубликэ ища-пIэхэм зэрашашэхэрэм лъыплъэ-гъэныр игъоу афэзылгъэгъурэ Ука-зэу Адыгэ Республикэм и Прези-дент 2007-рэ илъэсым кыдигъэ-кIыгъэр ТэхьутэмыкIое районым исатыушIыпIэхэм зэрэщыгъэ-цэкIэжыгъэр АР-м экономикэ хэахьыгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ испециалистхэм аулгъэкIуыгъ.

Министерствэм иIофышIэхэмрэ район администрацием илIыкIохэмрэ зыхэлэжыгъэхэ мониторингым изэфэхьысыжхэм кызырэгъэлэгъуагъэмкIэ, ТэхьутэмыкIое районымкIэ поселкэу Инэм дэт сатыушI организациехэу ООО-у «Аскол» — «Светлана I»-м, «Светлана 2»-м, ООО-у «Нэф», ИП-у «Теу-цожь» зыфиIохэрэм ыкIи нэмыкI тучанхэу уплгъэкIуахэр зыдэщылагъэхэм АР-м и Президент и Указ игъоу афи-лгъэгъурэ шапхьэхэр ашагъэцакIэхэрэп. Гъомылэнхэу лъэпкэ шъхьалэхэм осэ тегъахьыгъо яIэр процент 15 — 20-м ашыкIэхьагъ.

ТэхьутэмыкIое районымкIэ поселкэу Инэм дэт гъомылэнхэу тучанхэм ашылауагъэкIырэ гъомылэнхэу лъэпкэ шъхьалэхэм уасэу яIэр мы кыкIэ-

лIыкIохэрэм афэди: шэм ыкIи кефир литрэм ыуасэ сомэ 19 — 23-рэ, кIэе гъэушкIоигъэ пачкэм сомэ 23 — 26-рэ, шпэцI грамм 450-рэ зырыфэрэ стечаным сомэ 35 — 40, чэмытхэу пачкэр сомэ 29 — 48-рэ, кIэе килограммыр сомэ 210 — 250-рэ, кIэнкIэр (10-р) 36 — 38-рэ, тыгъэгъэгъэ дэгъэ литрэр сомэ 50 — 58-рэ.

Республикэм кышшыдагъэкIырэ гъомылэнхэу лъэпкхэр районым ит тучанхэм макIэу зэрашашэхэрэп уплгъэкIуным кыгъэлэгъуагъ. Районым ищапIэхэм ашылауагъэкIырэ шэм хэшIыкIыгъэ продукция лъэпкхэмрэ хьалыгъумрэ къалэу Краснодар кырашых. Хьалыгъум гурытымкIэ сомэ 14 — 15 ыуас.

УплгъэкIу комиссием хэтыгъэхэм шакIохэм агурагъэлауагъ Адыгэ Республикэм и Указ игъо афиIэгъурэ шапхьэхэр сатыушIыпIэхэм къащыдалытэнхэ зэрэфаер. Джащ фэдэу экономикэ хэахьыгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ Министерствэм ТэхьутэмыкIое район администрацием ипашэу писъмэ фыригъэхьыгъ. Ащ кышшэу уплгъэкIу комиссием хэтыгъэхэм шыкIагъэу кыыхагъэщыгъэхэр ыкIи ащ елъэIугъ цыфхэм нахьыбэрэ агъэфедэрэ гъомылэнхэу товархэм осэ тегъахьыгъо яIэр АР-м и Президент игъо афиIэгъурэм рамыгъэхьуным лъыплгъэнхэу ыкIи нэмыкI ифэшшэу Iофыгъохэр муниципальнэ образованием шызэрэхьанхэу.

ЕЛБЭШЭ Руслан.

ЦЫФЫМРЭ ГЪАШЭМРЭ

Гушлуагъоу кыыоклурэм уишылэныгъэ кыегъэдахэ

Хы Шыуцлэ лушъом лут къуаджэу Хъаджыкыо шлуклэ щашлэ Ушъух Шъэлихъэрэ Мыслымэтырэ яунагъо. Зэшхъэгъусэхэр зызэдэпсэхэрэр илъэс 60-м кыехъугъ. Шапсыгъэ шъолырым щызэлъашлэщтыгъэ Нэпсэу Шъэукласэ бэмэ упчлэжъэгъу ашыщтыгъ. Ащ ыпхъоу Мыслымэт щылэныгъэм икыныгъохэр ыушэтыгъэхэу унагъо ихъагъ.

Ушъух Шъэлихъы мэфэ тхъагъоу кыеклугъэр ылапэхэмклэ кылытэн ылъэклэщтыгъ. Къушхъэчлэс адыгэ клалэр кыныгъоу эпичырэмэ апае тхъаусыхэщтыгъэп. Лъэхъанэу зыхэтыр зыфэдэр кыгурылощтыгъ, неущрэ мафэр нахышлу зэрэхуштым ицыхъэ телъыгъ.

Гугъэр чламынэу псэурэ цыфышлэхэм яунагъо бэшлагъэу сэшлэми, сакъыштыгъоу, якъэбар гъэзетым кышыслюатэу кыыхэкыгъэп. Къэстхынэу сызыфаер кызышэзгъажъэмэ нахышлур сымышлэпэу тхъэпэ фыжыкы кызысэштэм Ушъухмэ яунэгъо лужъу сынэгъу кыкълэуцагъ.

Клэллбл зэдаплугъ

Зэшхъэгъусэхэу Ушъух Шъэлихъэрэ Мыслымэтырэ клэллбл зэдаплугъ. Акъохэмрэ апхъухэмрэ къапыфэгъэ сабийхэм янасып къалъэгъужыгъ. Щылэныгъэ гъогуо кыаплугъэм фызэплъэкыжыкыхэу, ягуклэи, ягушлуагъуи кызысфалотэжъэу зэшхъэгъусэмэ уахъгъэ къаплэ. Шъэлихъэ хэщэтыкышъ, чыгъзакъоу шъофым итым мэзым зызэрэфышэирэм япсэулагъэ фегъадэ.

— 1946-рэ илъэсым хэтэ тхъэжъэу шылагъэр, — ело Шъэлихъэ. — Хэгъэгъу ззошхор аухыгъэу мамырэу зэрэлэжъэштхэм цыфхэр егушсысэщтыгъэх. Къын алъэгъуштыгъэм, гуклэгъу ахэлъыгъ, зым зыр лэпылэгъу фэхуштыгъ, гъунэгъу чылапхъэклэ, нэмыкълэ мылкыкълэ дэгъуашэщтыгъэх.

Гъашлэм акылы хэзыгъотэгъэ ветераным дэгъоу къэшлэжы 1946-рэ илъэсым унагъо илэ зэрэхуыгъагъэр. Члэсынхэу унэ ялагъэп. Апэрэ мазэхэм Мэкъуаомэ япхъоу Хъурыет иунэ нэкълэгъэти, ащ чыпсэхуэхэу фэжъагъэх. Шъэлихъэрэ Мыслымэтырэ мафэм колхозым щылажъэщтыгъэх. Иофшлэныр кызауахыкълэ, ялахылыхэри янэ-луасэхэри къаделэхэзэ, унэм ишлын пылыгъэх. Адыгэ шлыхъафым имэхъанэ а лъэхъаным хэпшыкълэу зыкылытэщтыгъ.

Клэллх Шъэлихъэ илэу бухгалтер курсхэр къеухы. Ар шломаклэу Ростов-на-Дону апшъэрэ шлэныгъэ щызэрегъэгъоты. Москва, Ленинград, нэмыкълэми исэнэхъат фэгъэхыгъэ зэлуклэхэу ащыклорэмэ ахэлажъэ. Опыт зилэ хуыгъэ бухгалтерэу Шъ. Ушъухым щысэ тырахы, Шъачэ, Анапэ, Туапсэ, фэшхъаф къалэхэм арагъэблагъэ, упчлэжъэгъу ашы.

Шъэлихъэ ыкълэм ащыщэу Дамыр кызырлэотэжыкыкълэ, ятэ дунэе опытым зыщигъэгъозэным фэшл нэмыщыбээр зэригъэшлэн фаеу илэшхъэтэмэ кыралощтыгъ. Къуаджэм нэмыщыбээр щиклугъа-

гъэп. Шъэлихъэ кыинэу зыхэтыгъэр кыдылгыты, Дамыр Псышлуапэ игурыт еджаплэ кырыгъэгъухыгъ. Белоруссием икъралыгъо университет иаспирантурэ Дамыр зычлахъэм, нэмыщыбээр мыдзэу зэришлэрэ шлэныгъэлэжъэмэ хагъэунэ-фыкылыгъагъ.

Чыжъэу плъэрэр кыыпфэгумэкълэ

Иклалэхэр ригъэзыщтыгъэхэп, ымакълэ афилэтызэ зыфаер аригъэшлэным дихыыхыщтыгъэп. Шъэлихъэ наукар псынклэу зэрэлъыкълэуатэрэ щылэныгъэм хилъагъоштыгъ. Емыджагъэр нэшъум фэдэу кызырэнэщтыр унагъом исмэ агуригъалоштыгъ. Ащ даклоу шлэныгъэу зэбгъэгъотырэр щылэныгъэм щыбгъэфедэн плъэкълэу узэрэпсэун фаем мэхъанэ ин ритыщтыгъ. «Еджагъ, ау епшэжыгъэп» иклалэмэ къаралонэу фэагъэп.

— Шылэныгъэм кырыкълэуштыр кыдылгытэзэ тятэ чыжъэу плъэщтыгъ, — тизэдэгущылэгъу Дамыр лъэгъэкълэуатэ. — Нэмыщыбээр зэрэсищыкълэгъэщтыр сят ары апэу кысфэзылоагъэр.

Иофшлэнэу ыгъэцаклэрэм цыфым гушлуагъо хигъуатэ зыхъукълэ кыинэу ылъэгъурэр зыдишлэжыкыкълэ, пшъырэр. Мыслымэт мэфэ реным кол-

хозым Иоф щышлагъэу, унэгъо хызымэтыри ыгъэцэклагъэу пчыхъэм хъаклэхэр иунэ кырыгъэблагъэщтыгъэх.

— Гъошъо Хъабибэ, Шъыжъ Тыркухъан, Клакълыху Аминэт, Шъыжъ Розэ, Шъхъэбэ Майсурэ, нэмыкълэхэри гугъом кызысхлохэкълэ къэбар гъэшлэгъонхэр къагуатэщтыгъ, кыинэу тлъэгъурэм пае тытхъаусыхэщтыгъэп, — ело Ушъух Мыслымэт. — Тэщ нахыжъхэу Ушъух Мылуминэт, Шъыжъ Хъаджэт, Нэпсэу Хъарыет, нэмыкълэ тикъоджэгъухэри кытфэгумэкълэщтыгъэх, тыгу хамыгъэкълэу Иофшлэныр нахъ дэгъоу зэрэдгъэцэклэщтым тыфагъасэщтыгъ. Шъэлихъэрэ Мыслымэтырэ яклалэхэр пхъэшхъэ-мышхъэхэм, щайм яугъоижыкы хэлажъэщтыгъэх, Иофшлэным фэагъэгъэхэу щылэныгъэм икууплэ хэуцоштыгъэх.

Зэш- зэшпхъухэр

Анахыжъэу Шылэхъанэ клэлэгъэджэ институтыр кыуыгъ, биологиемклэ ригъаджэщтыгъэх, пенсием кълэуагъэу Мыекъуапэ щэпсэу. Ишхъэгъусэу Тэшъу Рэмэзанэ лъэпкэ Иофыгъомэ агъэгумэкълэу, яклалэхэм плуныгъэ дэгъу аритыным пылэу псэугъэ. Шылэхъанрэ Рэмэзанэрэ акъоу Рэщыдэ Пятигорскэ университетыр кыышхуыгъ, Фатимэ клэлэ-

егъэджэ шлэныгъэхэмклэ кандидат, Адыгэ къралыгъо университетым икафедрэ идоцент.

Зэшхэм анахыжъэу Хъалидэ дзэм кълэуыкълэу шыхыгъ. Автотранспортнэ техникумыр Мыекъуапэ кышхуыгъ, исэнэхъаткълэ Иоф ешлэ. Хъалидэрэ ишхъэгъусэу Мыслымэтырэ ялфыгъэхэу Светланэ, Тэмарэ, Марыет, Заур апшъэрэ

хъатхэр ащызэрагъэгъотыгъэх, унагъохэр ялэх, зэгурылохэу мэпсэху. Сабыеу къаклэлъыкълэуагъэмэ ящылэныгъэ къагъэдахэ. Зэш-зэшпхъухэм яклалэхэр зэлуклэхэу, зы ланэм зэдъыпсэхэу Шъэлихъэ зилъэгъухэкълэ дунэе нэфыр фэмыхъужъэу мэгушлэ, инасып зэрэбагъорэр гъунэгъухэм, янэлуасэхэм къалъэгъу шлоигъоу къэлапчъэм ылъэныкълэу маплъэ...

Хъакълэ кыфакломэ нэгъушлоу пэгъокълэщт. Зы къэбарыр кыкълэотыкълэжыкыныр ишэнэп, ау загъорэ кызыштыгъужыкы фэдэуи урихылышлэщт. Маклэп ныла къушхъэчлэс тэтэжыкы щылэныгъэм щилъэгъугъэр, гукъэкълэжъэу илэр.

Гур сыдигъуи орэкълэбзэ

Унэгъо хызымэтым нэнэжъэрэ тэтэжъэрэ зышадзыерэп, щагум дэтыхэу ашлэн агъоты. Чыгум дэлэжъэнхэр яклэс. Шъэлихъэ анахъэу зыфэлэзэмэ ащыщ унагъом пае санэ шлыгъэныр. Ащ пае шъэф илэп, санэр нахъ дэгъоу шлыгъэным фэшл амалэу кызысфэгъэфедэхэрэр ягъунэгъухэмэ къафелуатэ, ау Шъэлихъэ ышлырэ санэр зымы хэкълэуагъэрэп.

— Санэр къабзэу, лэшлоу, урымыукълэжыкыныр уиланэу кытебгъэуцонэу уфаемэ угу фэкълэбзэу пшлынэу щыт, — ело Шъэлихъэ. — Бэдзэрым схышты, сатыу рысшлышты, арышъ, семыгугъуи хуышты плэу «оуфэрэтыкълэ» санэр сэнэ къабзэ хуыштыгъ.

Нэнэжъ-тэтэжъхэр сыда непэ анахъэу зыгъэгумэкълэхэрэр? А упчлэм джэуап кырамытжыкы ашлоигъуагъ. Адыгабзэр къуаджэхэм, еджаплэм зэрэагъэфедэрэм егъэгумэкълэ. Адыгабзэкълэ тхакълэ еджаклэ клэлэцылкълэу зэрамыгъэшлэныр сыда кызысхэкълэуэр? Ящыкълэгъэ тхылыхэр, къэлэмхэр агъотхэрэба? Компьютерхэр бэмэ ял шхъае, адыгабзэр пыдзы ашлырэм фэд. Адыгэ клалэ е пшъашъэ пэлъч адыгабзэр дэгъоу ышлэн, ишэн-хабзэхэр ыгъэлэплэнхэр фае.

Жыгъо хъяр кызысэкълэу нэнэжъ-тэтэжъхэм къаклэлъыкълэу ныбжыкълэхэм шлэжъэу ялэм зыкырагъэлэты ашлоигъу. Ныбжыкълэхэр аубытыхэрэп, тлэкълэу яушыйхэзэ ухэзымыгъэукоштыгъоу тырашэнхэм Иофы зырагъэшлы.

— Тэ, зэш-зэшпхъухэм, клэлэгъаджэхэр, шлэныгъэлэжъэр кытхэкълэуагъэх, — ело Ушъух Дамыр. — 2010-рэ илъэсэр клэлэгъаджэм и Илъэсэу щытышты. 2014-рэ илъэсым Олимпиадэ джэгунхэр Шъачэ щыклоштых. Адыгэмэ ятарыхъ, къалэу Шъачэ дунайм нахышлоу зэрэагъэшлэхэм сищыхъэ телъ, ау Шъачэрэ адыгэхэмрэ зэрэагъэхэр спортсменхэм тэрэзэу къафалотэщтым сшлэрэп. Ащ фэшл адыгэмэ ацлэ Олимпиадэ джэгунхэм дахэкълэ зэрэагъэшлэщтым непэ тегушшысэ. Тинэнэжъ-тэтэжъ лъаплэхэм къалотэжыкыкълэу къэбархэм янахыбэр тхыгъэу щылэхэпышъ, тызыдэлэжъэм фаер маклэп.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтым итхэр: **Ушъухмэ яунагъу. Шъэлихъэрэ Мыслымэтыр ахэм ахэсых.**

Зэфэныгъэ, шыпкъэныгъэ, гуклэгъуныгъэ хэлъхэу Хысэ зыктылэтыштыгъ, иакъыли хахъоштыгъ. Цыфышлэ дэдагъ, «бадзэу шысыр ыгъэтэджынэп» зыфалорэм фэдагъ. Зыгорэм пхъэ е макъу кышцагъэу, а Иошлэнхэм апылэу ыльэгъумэ, блэкыныеп, ильэгъун ыгъэтылтыныеш, лэпылэгъу фэхуныгъи. Нахъыжхэм лъытэныгъэшхо афишлыштыгъ, цыфыгъэ дахэ адызэрихъштыгъ. «Натхъомэ зы клалэ къафэтэджыгъэш, сыдзу чана, сыдзу дэгъу. Губзыгъ, лүш, цыфыгъэшхо хэлъ, къэхъумэ, лы хушты» — алоштыгъ къоджэдэхэм.

Ежъ Хысэ ицлыкълугъом кышцегъэжыгъэу шэн шлагъохэр кызыдиштагъэхэу хэлъыгъэх. Лыгъэ зыхэлъ цыфхэу киноухэм, тхылъхэм къахэфэхэрэм акырыплъыштыгъ, шысэ атырихыштыгъ. Цыф лыхъужьхэу зихэгъэгъу, зичлыгу гупсэ шлэ дэдэ зыльэгъухэу, шхъафитыныгъэм фэбанэхэзэ зишылэныгъэ зытыгъэхэр ыгу риубытэштыгъэх, ахэм ящылэныгъэ клало зэрэхъугъэр гукъэошхо шыхъуштыгъ. Ахэм афэдэ ежыри хуэ шлоигъуагъ. Лыгъэ, пытагъ, лыхъужыныгъ — джащ фэдэ шэнхэр кызыдиштэнхэмкӀэ лъэшэу зишуагъэ къеклыгъэр Хушты Шумафэ ихъакӀэщ ары.

Натхъохэмрэ Хуштыгъэмрэ яунэхэр зэпэблэгъагъэх. Псэйтыку къоджэгъунэм

КӀэлэ од ишыгъэу, пщэ зытемыт чэщ мээгъо ошлум зынэгъу фэдэр гушылэным фэблагъэп. КӀалэхэр зыгорэм тегушылэхэзэ, зэнэкъокъу горэ къахэхэу, зэдамыштэу, къалэтыгъэ Иофыгъом изэхэфын илункыбзэ къафэмыгъотэу хъумэ лэулэшын, зэтекуон ыкӀи хъал-балыкышхо зэрашлырэр шлоемыкӀугъ, ыумысыштыгъэх. Сыд фэдэ Иофи, иными цыкълуми, изэхэфын акылыгъэ хэлъэу еклӀлакӀэ кыфэгъотыгъэн зэрэфар иныбджэгъухэм агуригъало шлоигъоу ежыр пылыгъ. «Куо-хъаур зышыбэм акылыр шымакӀ», — а гушылэжым имэхъанэ ащ шыгъупшэщтыгъэп, илэгъухэми ар шысэу къафыхыштыгъ. Зигугъу къэтшырэр заом ыпӀкӀэ Псэйтыку дэсыгъэ КӀэлэ лэтэхъо губзыгъэмэ ащышэу Нэтхъо Хыс ары.

ХЫСЭ

ЛЫГЪЭ ХЭЛЪЫГЪ

Лутыгъэх, унитлэ гор азыфагу итыгъэр. Шумафэрэ Джанчэрыерэ яклалэхэр зэкӀэ-лэыкӀоштыгъэх, зэрэгъэныбджэгъуштыгъэх. Мэфэ Иошлэгъухэр зауухэрэм, Шумафэ иунэ пчыхъэ къэс цыф макӀэп кышцызэрэгъуоштыгъэр. Лыжыбэ Шумафэ ихъакӀэщ къеуалӀэщтыгъ: къэбархэр, тхыдэжхэр, хуэгъэ-шлэгъэ гъэшлэгъонхэр кышцауатэщтыгъэх, гыбзэхэр, орэдыжхэр кышалоштыгъэх. Ахэм ядӀлунхэу хъакӀэщым къаклорэмэ Нэтхъо Хысэ ахэтыгъ, пчыхъэ закъуи блигъэкӀыштыгъэп. Унэм икыбгъупэ горэм шытэу е пчӀэлум лутэу адыгэ лъэпкъым иллыхъужьхэу Хъатх я Къокласэ, Къоджэбэрдикъо Мыхъамэт, Хъатх Мыхъамэт, Мафэкъо Урысбий ыкӀи нэмыкӀхэм яхыылӀэгъэ къэбархэм, орэдхэм ядӀлуныр икӀэсагъ. Орэдхэр къауыгъэми, ахэм амакӀэ ытхъакълумэ итыштыгъ.

Сыд фэдэ лы пытэ шлэгъуагъэх ахэр? Сыд фэдэу гъунэнчэу а лыхъужьхэм шулӀэгъушхо адыгэ чыгум, адыгэ цыфхэм афырыагъа! Пыйхэм бгъэкӀэ апӀлутхэу, апсэ емыблэжхэу ячлыгу гупсэ къауымагъ. Ащ тетэу уидахи уиштыхъуи алоу, цыф лъэпкъым урикласэу итарихь укыхъэнжыныр зыфэдэ шымыкӀэ насыпыгъэу ыльытэштыгъ Хысэ. Тыздэ кӀуагъэми Хысэ адыгэ батырхэр игъусэхэм фэдэу кышыхъуштыгъ, шысэ атырихыштыгъ.

Хысэ кызырэхъухагъэр макъумэ-шышлэ унэгъо лужу кызырэкӀоу Псэйтыку дэсыгъ. Нэбгырибгъу хуштыгъэх: ны-тыхэр, зэшитфыр, зышыпхуитлур. Джанчэрые иунагъо цыкълуми ини исыр, хэти иамал кызырэхъуу, лажэщтыгъ, нахъыкӀэхэр нахъыжхэм акырыплъыштыгъэх, зэкӀэми шысэу ялагъэр тыр ары. Нэтхъо Джанчэрые шэн гъэтыллыгъэ илагъ, гушылэрыеу шытыгъэп, анэхэ чыплэ кӀын ифагъэми, мэхэгъэ кышафэу ыгу клодыштыгъэп, игугъэ лъагъэ зыдылыгъыгъ, ащ кӀуачӀэ кырытыштыгъ.

Шэн шлагъохэу, зекӀокӀэ-шыкӀэ дахэу ны-тыхэм ахэлъыгъэхэр унагъом исхэм хэбзэ-бзыпхъэ афэхъугъагъэх. Сабыйхэм ащышхэр джыри цыкълухэу нымрэ тымрэ ядунай ахъожы, ялыфэгъэхэр къэнэгъагъэх. Зышыпхуитлур, Мылуминэтрэ Аминэтрэ, унагъом илыгъын апшэ ильэу, кӀын псэури зэшлуахын фаеу хуэгъэ. ИсшӀэхыгъэп кӀэлитфымэ яфӀло-фашӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэр, унэгъо псаур зешэгъэныр. Зышыпхуитлурэ уахътыр афыхъуштыгъэп, ау ялошлэнхэр агъэцӀкӀэщтыгъэх. Зэгорэм гъунэгъу шъузыр алыплӀэнэу унэм зехъэм ыльэгъугъэр гъэшлэгъоны шыхыгъ. Шагури, унэ клӀыри къэбзэ-лъабзэх, Иоф ныкуашӀэ гори къэ-лъагъорэп, дэхэ цыкълу унэр зӀыхыгъ,

зэшыхъухэр мэнщэрыхъэх, хъаку машлор зекӀэгъэнагъ, фэбабз. Унагъом фэгумэкӀыштыгъэ гъунэгъу бзылфыгъэр ыгукӀэ разэу, чэфэу ядэжэ къэкӀожыгъагъ.

Джары плуныгъэм мэхъанэу иӀэр — нынчэу кӀэнэгъэгъэ унагъом исхэм алэ зекӀэдзагъэу, зэдӀэжхэу, зэфэгумэ-кыжхэу ильэс кӀынхэр кызыпачыгъагъэх, игъо кызыссым, пшъашы клали унэгъо шлагъохэр ялэхэ хуэгъагъэ. Хысэ инасып кыубытыгъэп кышцэни унагъо ышлэнэу, ишылэныгъэ КӀэлэ шлагъом клало хуэгъэ. Псэйтыку дэт ильэсиплӀ еджаплӀэр дэгъу дэдэу кыуыхи, Афыхсы-пэ дэт ильэсиплӀ еджаплӀэм еджэныр шылыгъэкӀотэгъагъ. КӀэлэ лупкӀэр ащ нахъэ еджэнэу хуэгъэп, ыш-ышыпхъухэм адӀлӀэпылэн фэягъэ. НыбжыкӀэ дэдэу чыплӀэ колхозу «Псэйтыкум» хэхъэ, учеткикӀэ Иошлэныр регъажэ. Хъалэлэу, егугъоу ипшъэрылӀ егъэцӀкӀэ, лэжыа-кӀоухэми, колхозым ипащэхэми лъытэныгъэ кыфашы, ышлэ дахэкӀэ кыраллоу аублэ. ЕтӀанэ счетоводэу агъэнафэ, колхоз правлением хадзы.

1941-рэ илъэсым къулыкӀур ыхъынэу клалэр дзэм ащэ. Зэрэкъуадж плӀоми хуэнэу Хысэ агъэкӀуатэ. ДзекӀолӀ клалэм Владивосток къулыкӀур шыхъынэу мэхъу, хы лъэсыдзэм хэфэ. КӀэлэ чаныр икыулыкӀушлэгъухэми офицерхэми псынклӀэу агурӀло, боевой ыкӀи политическэ ухабырыныгъэм иотличникэу къулыкӀур ехы. Бэ темышлэу сержант еджаплӀэм агъакӀо, курсант мэхъу, зерифэшъуашэу къулыкӀур ехы, дэгъоу еджэ.

КъулыкӀур ыхызэ, Хысэ ИоӀкӀэ БжыхъэкъоякӀэм шыщ клалэу Шъэо Рэщыдэ. Инэу зэрэгъэгъушлуагъэх, дунаир афимыкыужырым фэдагъ, мы лъэныкыо чыжъэм адыгэ шылуӀэныр тӀум язи ыгу кыхъэгъагъэп. ЗэрэзӀукӀэхэу Адыгеим кыратхыкыгъэ писъмэхэм арыт къэбархэр зэфалуатэщтыгъэх, бэ агу къэкӀыжыштыгъэр.

Бэ темышлэу зэо мэшлуаер къежъэ, нэмыщхэр тыхэгъэгъу кытебанэх. Тидзэхэр кызыэкӀакӀоштыгъэх, пыир Москва екӀуштыгъ.

Шъэо Рэщыдэ ежъ ишлоигъоныгъэкӀэ клӀэлӀлуш, тиззоӀлхэу Москва къэзыухъумэхэрэм ясатырэ хуэцо. Хысэ ильӀу кыфагъэцӀкӀэрэп, сержант еджаплӀэм кычӀлэнэ. Джащ тетэу зэныбджэгъухэр зыгъокыгъэх.

Фашистхэм чӀэнэгъэшхо ашӀыштыгъэми, ыпӀкӀэ кылыкӀотэнхэр гухэлъ шхъаӀэу ялагъ, Москва дэжэ Иоф кызышчымыкӀым, Сталинград кепшылӀэхэу аублагъ. Сталинград къэзыухъумэхэрэм Хысэ ахэфэ, 1942-рэ илъэсым зыфэдэ

къэмыхъугъэ ззошхохэр къалэм кышцы-зекӀэблэх. Хы лъэсыдзэм ихэушхъафыкыгъэ я 92-рэ шхончэо бригадэм изэхэ-щэн фежъэх. А охътэ дэдэм Лениным иорден зишъошэ я 62-рэ гвардейскэ дзэри зэхашэу аублэ. Зэхашэхэр дзэ подразделенихэр Сталинград километрэ 12-кӀэ пэчыжэ поселкэу Рабочий зыфалорэм шылагъэх. Зэпыу имыӀэу пым иотпхэр къаоштыгъэх, топышхэр благъэу кышцызӀэуыштыгъэх. Огум пый самолетхэр куп-купэу шыхъарзэщтыгъэх.

— Мафэр тыгъэлс фэбэу шытыгъ, — ыгу къэкӀыжы Хысэ иныбджэгъугъэ Шъэо Рэщыдэ. — ЕтӀлупшыгъэу зыдгъэхъазырыштыгъ Волгэ тызэпырыкӀыныш, пым утын пхъашэ етхынэу. А лъэханым подразделением икомиссарэу Сидоров Матвей гуадзу сырилагъ, зеоӀлхэм Иофэу адэтшӀэщтым тырыгушылэ-штыгъ. Сшъхъэ къэсӀэти сыкызызӀплӀэ-кӀым, сэлъэгъу: Нэтхъо Хысэ шыт. СӀошты сшӀэщты сымышлэу тӀекӀурэ шыцытыгъ: шыпкъа, кысысӀэшлошлыгъа, пкӀыхъапӀа сызхэтыр? ЗыкӀэсшӀэжыгъ нэужым, инэу тызшыгушлукыгъ.

Унашъо квати, южырэ мафэм хы лъэсыдзэр Волгэ зэпырыкӀэу ыублагъ. Ар Иоф псынклӀагъоу шытыгъэп: къалэм мэшлошхо шхъащытыгъ, пый самолетхэр огум шыхъарзэщтыгъэх, зекӀэлъыкӀоу пым ипулеметхэр къаоштыгъэх.

Нэфылгъэм икыкӀэдзыгъом кыухэ цыкълур нэпкъым къекӀоллагъ, зеоӀлхэр итыхъэхэу аублагъ, Нэтхъо Хысэ апэрэ купым хэтыгъ. Фашистхэр а уахътэм къежэщтыгъэх, кыухэр псыхъом зэрэгъэхэу къаохэу рагъэжыгъ. Топышхэр блэгъэ дэдэу кышцызӀэуыштыгъэх. Къухъэр нэпкъым екӀоллагъ, зеоӀлхэр ащ ипкӀыхи, заор зышчыжыотым екӀугъэх. ЗеоӀлхэр чыплӀэ гъэнэфагъэм — хъотэ цыкълу Банний зыфилорэм — шызӀэ-кӀэжыых. Мы чыплӀэм зеоӀлхэм гушылэ пытэ щаты: «Зы лъэбэкъукӀэ тыкызызекӀэ-кӀотэп! Е тыхэкӀодэн, е татекӀон».

Саперхэр бригадэ зэфэшхъафхэм атырагошагъэх, япшъэрылхэр арауагъэх, ащ лыпытэуи заор къежыагъ. Жыугъэу зэхэтхэу танкхэр къэкӀох, лъэсыдзэр ахэм акӀэпхыагъ. КъэкӀорэ зеоӀлхэм, танкхэм гъунэ ямылэм фэд. Хысэ танкэу зеоштыр къахехы, къегъэблагъэ, сошгъ егъэфыкыо. ЯтӀонэрэми а дэдэр рэшӀэ. Ящэнэрэ танкым пшъэхъоу тельер зепеуты, ащ гъогур зепегъэлы. Хысэ шысэ тырахы адрэ зеоӀлхэм, танкхэм зэряохэрэ лашэр фэ-къулайхэу агъэлорышлэ. Танкхэм кӀуапӀэ ялэп, ягъогу пыбызыкыгъ. Лъэс зеоӀлхэм оныр адаублэ.

Заор нахъ кызызекӀэблэ, нэмыц утэ-шъуагъэхэм куо-хъаур ашхъащыт, къэ-

кӀох, къэчъэх, къэцӀанлӀэх. ОшӀэ-дэмышлэу типуплетчикхэм ащыщ горэ кы-зэхэфэ, ар альэгъугъэш, пый зеоӀл купымэ а лъэныкыомкӀэ зыкӀадзы. Хысэ ар ельэгъу, пулеметым зылуедзэ, щэхэр пый зеоӀлхэм атыреунакӀэх. А мафэм уцогъуипшӀэ нэмыщхэр кыльыгъэх, ау зыкӀи ыпӀкӀэ къэкӀонхэ альэкыгъэп, дэпкъ пытэм фэдэу тиззоӀлхэр ахэм апӀ-лутыгъэх. Нэужым тисаперхэм пшъэрылӀ къафашыгъ пым ылыгъ чыплӀэхэм лагъымэхэр ашагъэгъуцунхэу. Бэ тырамыгъа-шӀэу сапер купыр чэщныкыом ежыагъ, агъэунэфыгъэ чыплӀэхэм лагъымэхэр аша-гъэгъуцунхэу, пым епшыллагъэх. Хысэ гранат зэхэпхагъэр фашистхэм ахедзэ, игъу-сэхэри кылыхъыгъ, миномет «набгъо-хэр» зэхакъутэх. Гранат зэхэпхагъэхэр пыйхэм афатӀлупшых, нэмыц зеоӀл ыкӀи офицер пчыагъэмэ апсэ лухахы, фыкыогъэ хъатэ ямыӀэу къэкӀожыых.

Нэтхъо Хысэ япашэу тиззоӀлхэр пчыа-гъэрэ пым ыубытыгъэ чыплӀэхэм чэщырэ арыхъэщтыгъэх, лые арахыштыгъ, пыи-дзэр кызырэкӀоштыгъоухэр лагъымэкӀэ зэфашыштыгъэх. ЯпшъэрылӀ шхъаӀэмэ анэмыкӀхэри агъэцӀкӀэщтыгъэх: фашистхэм атебанэхэти аукыштыгъэх, гъэрхэр кызыдзэхэуи хуштыгъэ.

Зэгорэм мыш фэдэ хуэгъэ-шлагъэ къа-хъулӀэгъагъ. ЯпшъэрылӀ къагъэцӀкӀагъэу къэкӀожыхъэхэу, бгъу горэм макъэхэр кы-щылугъэх. Ахэр псынклӀэу агъэунэфыгъэх — нэмыщхэм амэкъагъэх. НыкыоукӀ ашӀыгъэу, ыӀэхэр пхыгъэхэу тиззоӀл гъэр горэ нэмыщхэм пчӀэгум кырашагъ. Бен-зин канистрэ къахы, гъэрым тыраклӀагъ, етӀанэ ешъогъэ нэмыщхэм «комиссар, комиссар» аломэ куохэу, щыхъэхэу, машӀо клӀагъэнагъ. Альэгъурэ жъалымыгъэр тиззоӀлхэм ащӀышхуэрэп, гранатхэр зышгъэ икыгъэ нэмыщхэм ахадзэхэ дырагъэ-хыыгъэх.

Хысэрэ ащ иныбджэгъухэмрэ агъэ-уцугъэ лагъымэхэм бэ пый зеоӀлхэу, танкхэу, машинэ уэзндыгъэхэу якӀодылагъэхэр. Пым ыубытыгъэ чыплӀэхэм зары-хъэхэкӀэ, бэ кызырэгъагъашӀыштыгъэр: пый зеоӀлхэм япчыагъ, ахэр зыдэщыт чыплӀэ-хэр, дзэм итехникэ зыфэдэр ыкӀи зыфэ-дизыр, зыдежъэщтхэ лъэныкыоу зызда-гъэхъазырырэр, зеоӀлхэм агукӀэ язэрэ-щыт.

— Джащ тетэу чэщи мафи заом тыхэ-тызэ сыкъаулагъ, — игукъэкӀыжэ лъегъэ-кӀуатэ Шъэо Рэщыдэ. — Госпиталэу сы-зычӀэлым тиззоӀлхэм ащышхэу Чалидзе кычӀагъэгъолхыагъ. Семыхъагъэхэу ащ къэбар гомылу кысыфыхыгъ: «Лыгъэ хэлъэу заозэ, уичыплӀэгъоу Нэтхъо Хысэ хэкӀодагъ». Нэужым Иофым хэхъухагъэр кылотагъ: «Ротэу Хысэрэ сэрырэ тызы-хэтыгъэм унашъо кыфаашыгъагъ посел-кэу Красный Октябрь зыӀлр ыштэнэу. Тыздэки гъогум нэмыщхэм лагъымэхэр кычӀалъхъэгъагъэх. Ротэр ыпӀкӀэ лы-кӀотэнэу ежыагъ, ау лагъымэхэр къэох, тиззоӀлхэр хэкӀуадэх, ротэм чӀэнэгъэшхо-хэр ешых. Гъогум пхырыкыплӀэ фэшлы-гъэн фэягъэ. Ежъ ишлоигъоныгъэкӀэ а Иофым Хысэ фежыагъ. Сержантыр мэ-цуахы, лагъымэхэр кычӀэхых, кӀэмыон-хэу ешых. Фашистхэм къашлагъ, зэпы-мьюу кыеох. УӀэгъэ пчыагъэ зэрэтӀлэу саперым Иошлэныр зэпигъэгъуш, лагъы-мэхэр зекӀэ кычӀихыгъэх. Хысэ кы-зӀуихыгъэ гъогум тиззоӀлхэр рыкӀуа-гъэх, унашъоу яӀэри агъэцӀкӀагъ. Джащ тетэу Псэйтыку икыгъэ клалэр зекӀуагъэ: ежъ хэкӀодагъ — иныбджэгъухэм гъо-гур къафызӀуихыгъ».

Шъэо Рэщыдэ кызырӀорэмкӀэ, Нэтхъо Хысэ лыгъэшхо зэрихыагъ, лы шыпкъэу кычӀэкӀыгъ илъэс 20 зы-ныбжэ клалэр. Псэйтыкухэм ащыгъупшэ-рӀэп сержантэу Нэтхъо Хысэ Джанчэрые ыкӀор, дахэкӀэ ышлэ рало, ищытху алуатэ. Къоджэдэхэм ялӀэу тетэу урамэу «Ам-булаторная» зыфилоштыгъэр Нэтхъо Хысэ ышлӀэкӀэ зэблахъугъэ. Мы урамым тес Хысэ ышнахыкӀэу Щэбанэ (идунай ыхъожыгъ, Тхъэм джэнэтыр кырет) иунагъо. Ахэр инэу рэгъушхо Хысэ лы-гъэшхо хэлъэу тыхэгъэгъу кызырӀуухъу-магъэм.

ХУШТ Шэбан.

Сурэтым итыр: **Нэтхъо Хыс.**

ТЕКЮНЫГЪЭМ ИЯ 65-рз ИЛЪЭС ИПЭГЪОКІ

Тигъээтеджджэхэр нэлъасэ зыфэт-шыхэ, зищылэныгъэ гъогу щыд-гъэгъуазэхэ тшлонгъор Адыгэкъалэ иветеранхэм я Совет итхьаматэу, лъэпкъ гъэзетым иныбджэгъушлэу Джэндэрэ Мос. Ар шыпкъэныгъэ зыхэлъ цыфэу щыт. Ехыжьыгъэ юфыкІэ зыгорэм голъадэу, гохъушъутыжъэу щытэп. Цыф шырыт, бэ зымылоу, бэ зышлэрэ лэжьакІу. Илъэс пчъагъэ хъугъэу зыфэгъээзэгъэ юфшлэныр елолланІэ имылэ егъэцакІэ. Заом, юфшлэным, правоухъумэкІо органхэм яветеранхэм ягумэкІ адегощы, ахэр егъэразэх, акъылыгъэ-лшъыгъэ хэлъэу ныбжьыкІэхэм ялэпкъ, яхэгъэгъу шлэу альэгъоу плугъэнхэм ахэр фегъэлажъэх, ящытхъу, ядахэ арегъало. Джары а лшъу Адыгэкъалэ имызакоу, республикэми, Теуцожь районими, нэмыкІэхэми зыклащашлэрэр, ащ шъхъэкІафэрэ лытэныгъэрэ кызыклащыфашлэрэр.

1940-рз илъэсым ичъэпыогъу мазэ Теуцожь районимкІэ Пчыхалыкыуае кышыхъугъ. Ащ дэт гурыт еджаплэм ияблэнэрэ класс кызеухым Мыекнопэ мэкъумэщ техникумым щеджагъ. 1960-рз илъэсым ветеринар сэнэхъат зэригъэгъотыгъэу икъоджэ гупсэ кыгъээзэжи, ащ дэтыгъэ совхозэу «Путь Ильичам» юфшлэныр щыригъэжъагъ. Ветеринар участкэу Шьонтыжъ Юсыф зипэцагъэм илъэс зауэрэ щылэжъагъ, совхозым иветврач шъхъалэу щытыгъ. Ащ юуж Кубанскэ мэкъумэщ институтым изоофак щеджэнэу чІэхъагъ. Илъэситлурэ ныкьорэ нахъ щемыджэгъэу унэгъо юфхэр кызырээзлэхъагъэхэм апкъ кыкІыкІэ кычІэкІыжыи, совхозым иветеринар шъхъалэу, изоотехник шъхъалэу юф ышлэзэ, институтыр заочнэу кыуыхыжъыгъ. Хъызмэтшлэплэм ипрофком итхьаматэу щытыгъ. Директорэу зыдэлэжъагъэхэ-

ми ацІэ кырыло — Теуцожь Андзаур, Пчыхалыкыо Байзэт, Кърацэкыо Мос.

«ВЕТЕРАНХЭМ ТАФЭГУМЭКІНЫНЬ ТИПШЪЭРЫЛЪ»

— А лъэхъаным, — игукъэкІыжъхэм ташегъэгъуазэ Мосэ, — юф пшлэнымкІэ дэгъугъэ. Сыда плэмэ юф зымышлэрэ чылагъэхэм адэсыгъэп, зэкІэри зыгорэм фэгъээзгъагъ, джырэ фэдэу тыгъуакІохэмрэ бзджащлэхэмрэ хъойгъэхэп. Кыныгъо горэхэр тапекІэ кыкІыщтыгъэхэми, юфэу тшлэрэм гушъуагъоу кыкІэ-лэыкІохэрэр тинэрылэжъыгъэх. Тисовхозэу «Путь Ильичар» анахъ дэгъу дэдэхэм ащымыщыгъэм, щэ тонн 1400-рз, лы тонн 300, цы тонн 11 илъэс къэс кэралыгъом етщэщыгъ. Былымпашгъэу шъхъэ 2700-рз, мэл мин 11-м нэс тигъу кыхъэкІыгъ. Чэм 800-р, чэт кІэцІ миниблър тифермэхэм ащалыгъыгъ.

Ащ фэдэ гъэхъэгъэ шлагъохэм зиАхышлэу хэлъыгъэхэм ащыщхэм ягугъу кытфашлэныу зызыфэдгъазэкІэ, игуапэу ащ кытеложы:

— Ахэр сщыгъушхэрэп, гушылэ дэхаби кьалэжыгъэу сэлъытэ. Апэу ацІэ кьеслон чмыщхъу Хъэнахъэ Нэфсэт, Нина Слисаренкэм, Шэуджэн Гошнагъо, фермэхэм япэцагъэгъу КІыргъ Затурбий, Дыхъу Ерыстэм, мэлэхъу Лшымыщкыо Мухьдинэ, фермэхэм ащылэжъыщтыгъэхэ механизаторхъу Шъхъаплэкыо Мэджыдэ, Хъархъу Затурбий.

Мосэ Пчыхалыкыо кьоджэ Советым итхьаматэ игуадзэуи щытыгъ. Теуцожь райисполкомым юфшлэнымкІэ иотдел ипашэу лажъэзэ пенсием кІуагъэ. Ау шысыгъэп. 2005-рз илъэсым кышчыублагъэу заом, юфшлэным, правоохранительнэ органхэм яветеранхэм я Адыгэкъалэ Совет итхьамат.

Джэндэрэ Мосэ и юфшлагъэхэм яфэ-шъошэ уаси кьафашыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ кыфагъэшъошагъ. Республикэм мамырынгъэмкІэ и Лигэ ишлэхъафтын тлогъогого илауреат. Совет хабзэм илъэхъан кыратыгъэу илэхэ щытхъу тхылъхэр бэдэд. Джы бэмышлэу «Адыгэкъалэ ищыф гъэшлэуагъ» зыфиорэ щытхъуцІэри кыфауасыгъ.

Иунагъуи дахэ. Ишъхъэгъусэу Светланэ исэнэхъаткІэ кІэлэгъагъ, кьалэм иублэпІэ еджаплэу щырегъаджэх. Янэ илгъагъо рыкІуагъэу а еджэпІэ дэдэм юфщешлэу япшъашъэу Зухра. ЯкІалэу Русьлан бизнесым пыл, анахыкІэу Сайдэ исэнэхъаткІэ бухгалтер.

— Тэ шшъэрлы шъхъалэу тилэр, — тиздэгъушлэгъу лъегъэкІуатэ Мосэ юфшлэныр зэрээхъащэхэрэм тыщигъэгъуа-

зэзэ, — нахыжъхэм яфэло-фашлэхэр афэгъэцкІэгъэнхэр, ящылэклэ-псукІэ нахышлэу шыгъэныр, фэгъэкІотэныгъэу ялэхэр кьазэрэлэкІахэрэм тыналэ тедгъэ-тыныр ары. ПсэумкІи заом, юфшлэным, улэшыгъэ кІуачІэхэм, правоухъумэкІо органхэм, нэмыкІхэм яветеранхъу непэ тичуэт хэтыр нэбгырэ 3941-рз. Илъэсиплэклэ узкІэлэбэжъмэ мыщ юф шысшлэнэу сыкызылэхъэм заом иветеранхэр зэрэхъуштыгъэхэр 41-рз, джы кьэнагъэр 19.

А лыгъэгъэ заом хэлэжъагъэхэм, тылым щылагъэхэм, шъузабэхэм ренэу тафэ-гумэкІыныр, зыфаехэр афэтшлэныр типшъэрылъ шъхъал. Ащ дакІоу а тинахыжъхэр патриотическэ плуныгъэм, тиньбыжыкІэхэр гъогу тэрэз тещэгъэнхэм, блэкІыгъэр ягъэшлэгъэным, юфшлэныр шлэу альэгъоу, адыгагъэр ягонэсэу плугъэнхэм афэгъэхыгъэ юфтхъабзэхэм ахэгъэлажъэх. А юфшлэнхэм чанэу ахэлажъэхэу кьахэгъэжъышхэ сшлонгъохэр тиветеранхъу Іэшынэ Сэфэрбий, СтІашъу Рэцхыд, ЦыкІу Индырыс, Чэтыжъ Исмахыл, Кочик-Оглы Борис, Мария Грон.

Щысэ гори кьэсхыи. Бэмышлэу Чэтыжъ Маринэ зипэщэ ублэпІэ еджаплэм зигугъу кьэсшлэгъэхэ тидзэкІолІ лыхъужъхэр щылагъэх. КІэлэеджэкІо цыкІухэм «Курская дуга» зыфиорэ ззошхор зыфэдэгъэр, Белоруссиер шъхъафит зэрашыжыгъэр, Теклюныгъэр кызыдакхым япон заом зэрэкІожыгъэхэр кьафалотыгъ.

Корр.: Хэтха а зыкІэгъум заом иветеранхъу хэлэжъагъэхэр?

Дж. М.: Ахэм ащыщы Іэшынэ Сэфэрбий, СтІашъу Рэцхыд, Толстопаев Александр, нэмыкІхэри.

Корр.: Хэтха шъуиветеранхэмкІэ анахъ награда шлэгъэхэр зилэхэр?

Дж. М.: Тиветеранхэм ахэтэп лыгъэгъэ заом лыхъужыныгъэ щызэрымыхъагъэу, бгъэхэлъхэ лапІэхэр кымылэжыгъэу. Къезгъэжъэн Александр ТолстопаевымкІэ. Ар Курскэ дэжъ шылэгъэ ззошхом хэлэжъагъ, Ленинград шъхъафит зышлэжыгъэхэм, Берлин зыштагъэхэм ахэтыгъ, теклюныгъэр кызыдакхым юуж япон заом щылагъ. Орденхъу «Слава», «Красная Звезда», медалэу «За отвагу», нэмыкІхэри илэх. Ззо ужым нефтяникхэм ахахы «Заслуженный работник нефтяной промышленности» зыфиорэ щытхъуцІэр кылэжыгъ, орденхъу «Трудовое Красное Знамя», «Знак Поче-

та», медалэу «За трудовую доблесть» зыфилохэрэр кыратыгъэх.

СтІашъу Рэцхыдэ тирайон шъхъафит зышлэжыгъэхэм ахэтыгъ. Япон заоми щылагъ, Хэгъэгъу заом иорденищ иІ. Илъэс 94-рз ыныбжымыи, общественнэ юфшлэнхэм чанэу ахэлажъэ. ТхьалІ Аюбэ заом ыпекІэ апэу педучилищыр кьэзыухыгъэхэм ащыщыгъ, кІэлэгъаджэщыгъ. Заор кызежъэм апэу ащагъэхэм ахэфагъ, нэмыщхэр Москва дзымыгъэхъагъэхэм, Белоруссиер шъхъафит зышлэжыгъэхэм, рейстагыр зыштагъэхэм, ащ идэпкъ тетхагъэхэм ащыщ. Орденэу «Красная Звезда» зыфиорэр, медалыбэ кыфагъэшъошагъ. Къызегъээзэжыым кІэлэгъаджэзэ кыхыгъ. Илъэс 91-м ыныбжэ ехъугъ. Адыгэкъалэ ищыф гъэшлэуагъ. Іэшынэ Сэфэрбий ныбжыкІэ дэдэу заом ащэгъагъ. Ащ емылгытыгъэу лыхъужыныгъэ заом щызэрихъагъ, Белоруссиер шъхъафит зышлэжыгъэхэм ахэтыгъ, Хэгъэгъу ззошхом иорден, медалыбэ илэх. Адыгэкъалэ ищыф гъэшлэуагъ, и Щытхъу пхэмбгъу исурэт ит, илъэс 15-м ехъурэ кьалэм иветеранхэм я Совет итхьамэтагъ, ащ ыпекІэ кІэлэгъэджагъ, Адыгэ Республикэм ианахъ тын лапІэу медалэу «Слава Адыгеи» кыратыгъ, тхылъэу «Говорящие волны» зыфиорэр Владимир Цапко игъусэу кыдыгъэкІыгъ. Джащ фэдэу бэ кыпІолІэн плэкІыштыр ЦыкІу Индырыс, Чэтыжъ Исмахыли, Кочик-Оглы Борис, Алексей Собоковми, нэмыкІхэми яззо гъогухэм.

Корр.: Илъэс кьэс Кемеров лэныкьом кьекІышъ заом иветеран куныхо кышгъуфэкІо, шъохъагІэ.

Дж. М.: Къызгурылауагъ зыфапІорэр. 1943-рз илъэсым имэзэе мазэ Теуцожь районым (ащыгъом Адыгэкъалэ шылагъэп) нэмыщхэр изыфыжыгъагъэр я 68-рз хылэсыдзэ бригадэу Андрей Карпелюк зипэцагъэр ары. Командирыр щылэжъэп, ау ащ ыцІэ зыхъырэ урам тькьалэ иІ. Джы а бригадэм иветеранхэм ясовет итхьаматэу Михаил Малыгаевыр Кемеров дэс. Бригадэм иветеранхъу кьэлэ зэфэшъхъафхэм адэхэр зэфэтхэжыхэщыгъ, илъэсшхъу хъугъэу Теклюныгъэм и Мафэ ехъулІэу Михаил Малыгаевыр япащэу Адыгэкъалэ кьэкІох. ТапэгъокІы, тэгъашлэх, кьэтэщэкІых, программэ гъэнэфагъэм тетэу музейхэм, еджаплэхэм, Пэнэжыкыуае, Тэхъутэмыкыуае, Инэм ащ-Іэх, ныбжыкІэхэм, юфышлэ коллектив-

хэм аІутэгъагІэх, автопробегэу зэхатщэхэрэм ахэтэгъэлажъэх, шлухъафтынхэр афэтэшлэхэщыгъ тэгъэкІотэжъых.

Корр.: А автопробегэу зэхашъу-щэхэрэм нахъ тэрэзэу гъээтеджджэхэр ащыгъэгъуазэхэба.

Дж. М.: Автопробегыр илъэс пчъагъэ хъугъэу зэхэтэщэ. Ар зыгу кьэкІыгъэри, ащ кІэщакІо фэхъугъэри РОСТО-ДОСААФ-м итхьаматэу ЦыкІэу Теуцожь ары. Автомашинэу псынкІэ 20 фэдызыр Теклюныгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ транспарантхэмкІэ, лозунгхэмкІэ, быракъхэмкІэ гъэкІлэргъагъэхэу пчэдыжыым кьэлэ администрацием кьылохъэх. Ахэм заом иветеранхэр, кьалэм, юфышлэ коллективхэм япашэхэр арысхэу, ГИБДД-м имашинэ апэ итэу, «Іэпылэгъу псынкІэм» имашинэу ягъусэу заом щыфэхыгъэхэм ясаугъэтхэм, Советскэ Союзым и Лыхъужъхъу Нэхэе Даутэрэ Бжыхъакыо Кымчэрыерэ якъэхэу чылагъохэм ащы-Іэхэм ташлэ, кІэлэеджагІохэр, кьоджэдэхэр зыхэлэжъэхэрэ митингхэр ахэм ащызэхэгъэхэ, фыхыгъэхэр тыгу кьэтэгъэкІыжыых, саугъэтхэм кьэгъагъэхэр аклэ-рэтэлъхъэх. ИкІэухым ЦыкІэу Теуцожь заом иветеранхэм бисымлахэ арегъало, ягукъэкІыжъхэр зэфалотэжъых. Илъэс пчъагъэ хъугъэу ЦыкІэу Теуцожь ауцтэу зэрэекІорэм, ныбжыкІэ дэдэхэу тэ тшылэныгъэ кьаухъумэзэ зыпсэ зыгъэтлы-лэыгъэхэр ащымыгъушшэным фэшІ юфышхо зэрэзрихъэрэм, патриотическэ плуныгъэ юфшлэныр гъэлъэшыгъэным зэрэпылтым апае заом иветеранхэм ялэу афагъэцакІэзэ «Адыгэкъалэ ищыф гъэшлэуагъ» зыфиорэ щытхъуцІэр кыфагъэшъошагъ.

Теклюныгъэр кызыдакхыгъэр илъэс 65-рз зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ юфтхъабзэхэри зэшлэгъэх. Кьалэм имэрэу Хьатэгъу Налбый иунашъокІэ нэбгырэ 15 зыхэт зэхэщкІо комитет щылэ хъугъэ. План гъэнэфагъэу юф зэрэтшлэщтри зэхэдгъэу-цауагъэ. ЕджапІэхэм конкурсахэр ащызэхэщэщыгъ, сочинениехэр ащатхыштых, усэхэр зэхалъхъащтых, заом иветеранхэр еджагІохэм алулэщтых, юфышлэ коллективхэм ащылэщтых. Тиветеранхъу чэзыум игъом хъымыуагъэхэу Кочик-Оглы Борисэ автомашинэ, Шэуджэн Андзаур ащычІыпІекІэ сомэ минишъэ аратыгъэх. Бзылфыгъэ ветеранхъу Мария Грон, Просковья Зыкова, Любовь Мазинам, нэмыкІхэми илъэсым коммунальнэ унапкІэу тегъэрэр администрацием аритыгъ. Заом иветеранхъу Іэшынэ Сэфэрбий, Джэндэрэ Джанхъот унэхэр аратыныхъу ары. Джанхъот Къэсэй ахэм ахэфэнэу щыт. Заом, юфшлэным яветеранхэм гъэ-зет зэфэшъхъафхэу 120-рз кьафиттхы-кІыгъ. Ащ ызыныкьом ехъурэ «Адыгэ макъ». Сэ сшъхъэкІэ лъэпкъ гъэзетыр сиклас, сиунэ кьехэ, унагъом исхэр зэкІэ еджэх. Тькьалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый бэмышлэу тилэгъэ планеркэм ащыфигъэ-пытагъ «Адыгэ макъэм» икІэгъэтхэн агъэ-лэшыныу.

Корр.: юфшлэнхэр зэхэцэгъэнхэмкІэ хэтха уилэнылэгъухэр?

Дж. М.: Пэублэ организациехэр Хьалэкыуае (ипашэр Хьодэ Хылым), Псэ-кьупсэ (Къэзэнч СултІан) ащылэх. Ялэх ахэр милицием, гъэсэнгыгъэм, медицинэ-м ялофышлэхэми. Ахэр арых сІлэнылэгъу-хэр. Джащ фэдэу ренэу сІлэнылэгъу ма-мырынгъэм и Лигэ икьутамэ ипашэу Пчыхалыкыо Байзэт, нахыжъхэм я Совет итхьаматэу Іэшынэ Казбек. Джа-хэм тызэгъусэхэу ветеранхэм кызы-хъугъэ мафэхэр хагъэунэфыкІымы, ахэр гъоешаехэу сымэдджышым чІэлъхэми, мэфэкІышхохэмкІи ядэжъхэм тэкІо, шл-хъафтынхэр афэтэщэх, агу кьыдэтэшае.

Корр.: Кьалэм илэшъхъэтет сыдэу кышгъуфыщыта, шъуээдэлажъэба?

Дж. М.: Кьалэм имэрыгъэу Мамыекыо Кимэ илъэсипллым ехъурэ юф дэсшлагъэщ, ащ дэгъу нэмыкІ кысфелолІэнэп. Ветеранхэм апае ащ зы кызытыргъэна-гъэп. Джы кьалэм имэрэу Хьатэгъу Нал-бый ІэнатІэм Іумыхъэзи ветеранхэмкІэ дэгъуэ кыхыгъ. Ащ фэшІ хэдзынхэм ялэхъан ащ тыготыгъ. Непэ кызырэтэфы-щытыми елолланІэ илэп, тыфэраз. Теклю-ныгъэр кызыдакхыгъэр илъэс 65-рз зэрэ-хъурэм ипэгъокІэу зехъэгъэнхэ фэе юфы-гъохэм агъэгумэкІы, заом щыфэхыгъэ-хэм ясаугъэтхэм ягъэцэкІэжыи, нэмыкІ юфыгъохэу зехъэгъэнхэ фаехэм ауж ит.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Сурэтым итыр: Джэндэрэ Мос.

Шульэгъум имэфэгъэпсхэр

Гум ехышырэу къуаджэр гъэпсыгъэ,
Зы гъогу дэхъэ, зы гъогу къыдэкъы.
Ау гъэшлэгъоны, илъэсы пчъагъэм,
Зэрэмылэгъоу цыфхэр зэблэкъых.

Джаш фэдэ къабзэу, бэдэдэ шлагъэу,
Тызэулыкъэжъэу гъогу тытехъагъ.
Огум ит жъуагъоу уакъыхэсхыгъэу,
Гум уцызгъашлоу бэрэ къэхъыгъ.

Усымылэгъоу гуклэ сыпкыгъоу,
Насыпэу уиэм сышыгушлукъэу,
Гъэхъагъэу силэм ухэмызыгъэу,
Шъхъафэу а гъогур сэри къэсклугъ.

Ау зэрэхъабзэу, ем шлур икълуапІ,
Узэмыжагъэм укъешы кълуапІ.
Еджэгъу ужим услэгъужыгъэп,
Ау джы егъашлІ сыптеплэгъыщтэп.

Гум ехышырэу къуаджэр гъэпсыгъэ,
Зы гъогу къыдэкъы, зы гъогу дэхъэ.
КІэлэгъум жъуагъоу зыфишыжыгъэр,
Хэсымыгъэзэу джы гъашлэр сэхъы.

Гъашлэм щызэпых щызэбэных,
Ори сэри ташлолуфэп, егъэзыгъэх.
Бырысырым гъэбылгыгъэу уахэсчыгъ,
Шапэ слыгъэу чэщ мэзахэм тешэсыгъ.

Къыплыхъугъэх, къыплыджагъэх,
Къыплыхъуагъэх.
Гыны гъозыр чэщ мэзахэм хэклодагъ.
Бзэ Іонтлагъэм Іусы бжыбзэ тыратыгъ,
Огъум кымыгъэкыгъэу тыклодыгъ.

Шыхэтхыгъэп, щыдгъотыгъэп,
Къытатыгъэп,
Тыпсэунэу чыгу зали къапэсыгъэп.
Тыгу имашло тыгъэ къуапэм щыдгъэблагъ.
Тисабыйхэр огу шхъуантІэм идгощагъ.

Ори сэри тызІэтыгъэр зы шульэгъу,
Амышлагъэу ядгъэшлагъэр зы гуклэгъу.
Дгъэмысагъэп, тыгу ябгъагъэп, тфарэгъэгъу,
Амышлагъэу ядгъэшлагъэр зы шульэгъу.

Гъашлэм щызэпых, щызэбэных,
Ори сэри ташлолуфэп, егъэзыгъэх.
Тпэзыгъэп, дгъэклодыгъэп тишульэгъу,
Тыгъэм ызы къуапэу ом къынагъ.

Сыщыс сизакъоу,
Іадэр сІэдакъэу,
Онджэкъ лыцлагъэм пхъэр пэсэтакъо.
УтІэрэхыгъэу Іугъом зейты,
Загъорэ жъокур зэпырысэгъазэ.

Машлор бзэгухъэу шлункым ебзэи,
Гупшысэр яжъэу жъокум тегъуальхъэ.
ТызэныбжыкІэм къэптхыгъэ тхъапэхэр,
Зырызэу машлор пэсэтакъоужых.

Быбатэу мэстых гугъэу слагъэхэр,
Илъэсы пчъагъэм сызгъэфэбагъэхэр.
Мэшлор бзэгухэр яжъэм ешхыжых,
Тамыгъэу стыгъэхэр злэсэшлэгъых.

Сыщыс сизакъоу машлор кІосагъэу,
Сижъогъо закъоу яжъэм ышхыгъэу.
Ау зэхэсшлІ джыри а фабэр,
Уитхыгъэ тхъапэхэр машлор естыгъэми,
Имыстыкыгъэхэу сыгу къагъэфабэ.

Тыгъэм нэбзыр чІым зэрэхисэу,
Осэпсыр шІэтэу къызэкІегъанэ.
Огум ит жъуагъохэр зэрэкІосэжыыхэу,
Пщэсым зейтышъ, ом зыхегъанэ.

Сыкыппщэгугъу сыпщэгущлукы,
Усымылэгъумэ, боу сышлукы.
Мафэр оклофэ сыгу зэгоуты,
Нэплэгъу класэм машлоу сыкьесты.

Адэ ошІэжъа титІо тизакъоу
Гъэтхэ къэгъагъыр бгъэм кІэтэкъуагъэу,
ЕджапІэм тикІи мафэр тфимыкыбоу,
Апэрэу къуаджэм тыдэкІыгъагъагъ.

Чэщым иуахътэ тыхэгъошыхыи,
Шлункыр зэтщэкІи, гугбгом тихъагъ.
Огум ит жъуагъохэр зэхэдгъэкІухыи,
Нэфылтэр къакІуи къытшъхъарыхъагъ.

Апэрэу сэры пІапэ зыштагъэр,
ІупшІэ гъуагъэм машлоу нэсыгъэр.
СыомыупчІэу дэнэ шъхъетехъор,
Апэрэу сэры пшъхъарызыхыгъэр.

*Шульэгъур — узы Іэзэгъу имыІэу, ау узы пстэу-
ми ар яІэзэгъу... «Пиъашигъэм икІасэ заом кІуагъэу,
къаукІыгъэу къэбар кызыфахыжыгъым, гъызэ ни-
тІунэшту хъугъэ. КІасэр амыукІыгъэу кычІэкІыгъ.
Ащ иджанэ, къэбарыр кІыгъоу пиъашигъэм кызы-
фахыжыгъым, ынитІу къэплэгъэжыгъэ...»*

*Шульэгъу уимыІэныр гунахъ, шІу узылэгъурэм
гунахъэ зэрихъэрэп...*

*«Хъадэгъу узым ІэкІэфэгъэ пиъашигъэм дэжъ икІасэ
къэкІо. Пиъашигъэм ылэгъушъо шыабэхэр ылыгъэу кІа-
лэр цэсы, ІупэкІэ ылупэмэ анэсы. Пиъашигъэр мэхъу-
жыи, кІалэр узэу Іэпихыгъэм егъалІэ...»*

*Хэти инасын кыххэрэп зыфаер ыгу кыпэдэжъ-
жыынэу. МакІеп шульэгъум имашло кыулагъэу, узы
фэхъугъэу гъашлэм кыххэнэжыгъэр. Ау гукъэкІыжъ
Іэшлоу ар хэти кыырежъагъы. Шульэгъум ишъэф
зэкъодзагъэхэр лэшІэгъумэ джыри кызэкъуахыгъэп.
Іур мэлъыхъо, мэгумэкІы, мэгугъэ. Мэгупшысэ гур.*

Къушъхъэпэ сыджым укъемыхыгъэу,
Нэгущоу фыжыыр тыдэ къыпхыгъа?
Огум ит жъуагъомэ уахэмытыгъэу,
УнитІоу плызыр тыдэ кыкІыгъа?

Шлункым ишъоны нитІур зяотым,
Сыбгъэгъу шъхъантэу ущІэсагъ.
Пчэдыжъ нэфылгъэм укызыелэтым,
Огум ит пщэсэу узгъэхъыгъа.

Осэпсы чыІэу сІэгущоу изым,
Уиплэгъэу шъхъащыр зэбгъэфэжыгъ.
Сабый нэгущоу зыкъэууфи,
СІэгъу кыинэжыгъэм зырыптхъагъа.

Адэ ошІэжъа титІо тизакъоу
Гъэтхъапэм ымэ тигъэутэшъуагъэу,
Гъошъум тыкыкІи тымыкІэлэгъэу
Гъашлэм игъогу тыкытехъагъ.

Сыкыппщэгугъу, сыпщэгущлукы,
Усымылэгъумэ, боу сышлукы.
Мафэр оклофэ сызэгоуты,
Нэплэгъу класэм машлоу сыкьесты.

Уапашъхъэ илъ джы сигъашІэ,
Іашэу слагъэри ошІэ.
Зы тхъап фыжыбзэу,
Зи темытхагъэу,
Зы къэлэмып шъэбабзэу,
Ренэу пыупсыкыгъэу.
Адрэхэр зэкІэри оры.

СІэ едзэкыгъэу зы кІаку,
Шъхъашыгъум исэу зы палу.
Гум имызагъэу гущІи,
Гухэлъым щизэу зыгъашІ.
Сыщымыгъуазэу зылыагъу,
ЗэкІэмкІи джары слагъэр,
Адрэхэр зэкІэри оры.

Тхэным уасэ илагъэп,
МылъкукІи сыщыгугъугъэп.
Гушлуагъоу сызылыгъыгъэр,
Шульэгъоу о кысэптыгъэр.
Гуклэгъоу кысэфуилагъэр
Джары сэ кысэфэнагъэр
Адрэхэр зэкІэри оры.

Уапашъхъэ илъ джы сигъашІэ,
Мылъкоу згъотыгъэри ошІэ.
Зы гъатхэп зэдэдгъэшлагъэр,
Зы чыгэп шыдгъэтІысыгъэр.
Зы гъогоп къызэдэткІугъэр,
Гушлуагъоу зы тыгъ тилагъэр,
Адрэхэр зэкІэри оры.

Сэухы джы гъашІэр, олэгъу,
Дунаири чыІэу кысэцхъу.
Сыфаер сІэмэ-псымэхэр
А усэу пфэсыусыгъэхэр,
Зыгорэм ыгъэІорышІэхэу,
Орэдэу кыпфиІожыныхэр.
Къэрэнэх Іэхъэ мыгошыхэу,
ТигъашІэ инэпэеплъыхэу.

Сыкыгъэпцлагъ,
Сишульэгъу, сыкыгъэпцлагъ,
Нэплэгъу класэм ыгъэшхъугъ.
Насып шыгугъоу зигъэблэхъугъ,
Ау гугъэ нэкІэу кыфэнэжыгъ.

Гъашлэм илыагъо тызэблищыгъ,
Илъэсхэр кІуагъэхэу кыслукІэгъыгъ.
Зиухыижъэу къэгущылагъ,
Ау зи есІуагъэп сишульэгъу,
ЗысІэжагъ.

ЛъэгъуитІоу нэгущыжъэм къехэу,
Зэжэгъэ нэпсыр еслъэкІэхыгъэп.
Гукъэо псалъэу гур ыгъэмэхэу,
Бэшлагъэу ежъ кыылэгъыгъэр,
Сыгубжыгъаеу фэсыдзыжыгъэп,
Зысщылагъ.

Лъэхъан гушлуагъом,
ЗэришІ хэбзагъэу,
ЫнапІэ хылыгъэу кыыригъэфэхі,
НэшлорІэу хъапщи, кысэупчІыгъ:
«Сыд уищылагІ, ныбджэгъу цыкІу,
Шульэгъум джыри узэрилыгъа?»

Джаш дэжыым сэри кызгурылуагъ,
Сыкыбгынагъэп сишульэгъу,
Зэхэсшлагъ.
Илъэс пчъагъэм кыздесхъагъыгъэу
Джэуапыр псынклэу пэгъоохыжыгъ:
«Нэплэгъу класэм о нэшъу уишыгъ,
Гуклэ зысплыхъэу сэ ащ сишыгъ».

Умыгузажъу,
Угузэжъоныр насып мыгъаплъ.
Моу зэ къэкІуати сынэ кыкІаплъ,
Къэхъушти хъугъаи акІэплэгъошт.
Цыф рамылуагъэр кыпфалотэшт.

УмыкІыт,
Насып пфэхъуштым илхъэхъэ къеплъ,
Благъэу къэтІыси сынэ кыкІаплъ.
Гушлуагъуи гукъауи акІэплэгъошт,
Сыгу ишъэфи кыпфалотэшт.

Сыкыюльгъу, джыри къэкІуат,
Жыкъэщэ фабэм тІекІу сыхэгъэ.
Илъэсы пчъагъэм сыкыюжагъ,
Усымылэгъоу сыопсэлъагъ.

Джы мары гуклэ укъэсшІэгъыгъ,
СынасыпышІу.
ГущыІэр зэкІэ сшлорІодыжыгъ,
Сыамалынчъ.

Зи кыюсІуагъэп, машлор сиштагъ,
Сыгулагъ.
Ау нитІум зэкІэ кыпфалотэст,
Джауштэу фэягъ.

Спсэ шыщ ухъугъэу
Шу усэлэгъу,
Ау урэджэгъу о сишульэгъу.
Джы узы хъугъэу ар къесэхъагъы,
Джау зэрэщытзэ, сыпфэгумэкІы.

Сэ сишульэгъу
Уерэухъум.
Узи, гукъауи, гухэкІи,
Къыонэкъокъухэу тыдэкІи,
ЩыІэмэ уащерэухъум.

Гухэлэу уиэм ыщып
Унэсэу, сыпщыгъупшэжыгъэм,
Уигъэунэзагъэу шытхъум,
Зыкъемыгъэфэх ышъхъапэ.
Сэ сишульэгъу уерэухъум.

Илъэсхэр кІуагъэу
Дунаир схъожьми,
Сэ ситхъэлгъу о кыпшъхъащытышт.
Амал уимыІэгъэу гъунэм унэми,
Сэ сишульэгъу уиухъумэшт.

Адыгэ бзылфыгъ,
Сыкыюльгъу, угу гъэрэхъат!
Уильфыгъэ кыокІэ цэ кыпфихыгъэп.
ХъадэгъупцІэшлуащэр бгъэм кыхалугъэу,
Зигъэбылгыгъэу шъоф кыкІыжыгъэп.
ИчІыгу кыбгынуу кызэкІэкІуагъэп,
Урыгушхонэу бланэу фэхыгъ.

Адыгэ бзылфыгъ,
Сыкыюльгъу, угу къэгъэкІыжъ!
Уильфыгъэ заом зыогъэкІуатэм,
Орба унашъор фэзышыгъагъэр?
Лыгъэм илыагъо лыпсыр шычъагъэу,
Пыи мэхъаджэр зэхикъутагъэу,

Лыхъужъэу кыгъэзэжыгъэмэ.
Гуфалъэу къеплъи ибын унагъо,
Лыхъужыгъэм кІэкІэу кыІожыгъагъ:
«Заор кІэлэгъэ джэгоп,
Ащ кІогъэ пстэуми къагъэзэжыгъэп.
Ау сэшІэ, дунаир джауштэу гъэпсыгъэ,
Тятэмэ апсэ зыхэлъы чІыгур,
Лыфыгъэмэ абгынуу хабзэп».

■ ХЭТИ АЩЫГЪУПШАГЪЭП, СЫДИ АЩЫГЪУПШАГЪЭП

Сятэшхэм лыгъэ ахэльыгъ

1941-рэ илъэсым, мэкъуогъум и 22-м фашист техаклохэр Советскэ Союзым ошлэ-дэмышлэу заоклэ кытебэ-нагъэх. Хэгъэгум щынэгъо-шхо кызетаджэм, нэмыклэпкэу исхэм афэдэу, зыкыныгъэ ахэлэу адыгэхэри пыйхэм апэуцужыгъэх. Ежхэм яшлоигъоныгъэклэ фронтым лухъэщтыгъэхэм ащыщыгъэх Гьобэкъуае щаплугъэ клалэхэри.

Ишъынэ Хьатыу ыкёу Мэджыдэ ыныбжэ зэрымкыурэм кыхэклэу Хэгъэгум эошхом иапэрэ илъэсхэм Гьобэкъуае дэсыгъэми, фашистхэм зэрапэ-уцужыштым егушшысщтыгъ. Хьункла-клохэр тичлэу зэрэщыхушлэхэрэм ар щыгъозагъ. 1943-рэ илъэсым фашистхэр тидзэхэм хэкум зырафыжхэм къуаджэм щаплугъэ клалэхэм дзэм къулыкъур щакхынэу загъэхъазырыщтыгъ.

Ишъынэ Мэджыдэ нэгъырибл игъусэу Гьобэкъуае зэрэдкыгъагъэр тилахылхэм къашлэжы. Ишъынэ Хьазрэт заом ыуж Адыгейм итхэкло цэрыло хуыгъагъ. Хьут

Даутэ заом кызыхэклыжым къуаджэм и Совет итхаматэу илъэсыбэрэ щытыгъ. Хьэлэщтэ Щамсудин, Гьуклэл Исматхыл, Еутых Аюб, Стлашэу Юсыф, Стлашэу Хьис — ахэри Хэгъэгум эошхом хэлэжыгъэх. Ныбжыкълэху, алыуачлэ изэу

зэрэщытыхэм фэшл гухэлъышлэхэр ашлэщтыгъэх, ау заом кынэу къафыхыгъэм гумэклыгъуабэ щызэпачыгъ.

Гьобэкъуае 1941-рэ илъэсым дэклэу Ишъынэ Мэджыдэ ышнахыжыгъэу Мосэ. Зэшыхэр къуаджэм шлуклэ щашлэщтыгъэх. Ятэу Хьатыу иклалэм арыгушхоштыгъ. «Тичлэу аштэнэу кытебэнэгъэ пыйхэм сиклалэхэр язаох» — зыгъэрэхъаты шлоигъоу игъунэгъумэ Хьатыу арилоу уахътэ кыхэклыштыгъ. Мамыр щылэклэ дахэу ялагъэр ынэгум клэклэ-штыгъэп.

Мосэ иаужырэ писъмэ 1942-рэ илъэсым янэ-ятэхэм къафитхыгъагъ. А лъэхьаным Донбасс щыклорэ заохэм ахэлажэ-штыгъ. Теклоньгъэр кыдахыгъэу мамыр-рэу псэухэ зэхьум Хьатыу Мосэ ышнахыкълэу Нухъэ Москва бэрэ тхагъэ. Мосэ лыхъужыгъэу заозэ Родинэм ыпсэ зэрэфитыгъэм нэмыклэ кьбар Ишъынэмэ зэрагъэшлэн алъэклыгъэп.

Мэджыдэ Мэздэгум дэжэ апэрэу кы-щаулауагъ. Топхэр зыгъэорэ дзэклэклэ ар ахэтыгъ. Госпиталым кызычлэклэ-жым зэо-машлор нахэ зыщылъэшым агъэклогъагъ. Мэджыдэ чылэм дэклэ зэхьум илахылхэм кьарилогъагъэр гъунэгъу-хэми зэхыхыгъагъэу кьалотэжыштыгъ.

— Сянэ-сятэхэр, шъумыгумэкл. Адыгэхэр ныбжыи нэмыц техакломэ ягъэр хуыштыхэп. Сэ мафэ кьэс, сыхъат пэпчэ фашист техаклохэр сыуклыштых. Тикъэ-ралыгъо нахэ шлэхэу шъафит зэрэхъу-жыштым сыфэзэошт. Ишъынэ Хьатыу иклалэ кызэкклэуагъэ язгъэлэоштэп, — кьарилогъагъ Мэджыдэ.

Ишъынэ Мэджыдэ лыгъэ хэлэу зао-штыгъ. Хэгъэгум эошхом иорденэу я II-рэ степень зилэр ащ кыфагъэшхо-шагъ. Яшэнэрэу къаули ылакъо зып-хым 1945-рэ илъэсым гъэтхэпэм къуа-джэм къагъэкложыгъ.

Заом ыуж колхозым бэрэ щылэжыагъ. Медальхэу «За оборону Кавказа», «За победу над Германией», нэмыклэхэри кы-фагъэшхошагъэх. Унэгъо дахэ илагъ. Ишъыхэгъусэу Разыет Мыекъуапэ щэ-псэу, ыпхъоу Марыет Къунчыкьохъаблэ щыныс. 1991-рэ илъэсым Мэджыдэ иду-най ыхъожыгъ.

Сятэшхэу Мэджыдэрэ Мосэрэ я Ро-динэ фэззуагъэх. Гьобэкъуае зыгъэдэха-гъэмэ ащышых, цыфмэ дахэклэ агу кьэ-кыжыых.

**ИШЪЫНЭ Юр.
Мыекъуапэ щэпсэу.**

Сурэтым итыр: **Ишъынэ Мэджыдэ.**

(Икълух. Къызыклэыкълорэр тыгъэгъазэм и 11-м кьыдэклэыгъэ номерым ит).

— Еомэ, зэраломэ-зэралотэ-жыу, — пшысэм фэдэу кыри-шэжыагъ, — шылагъ лы щэрыо горэ. — Джэф ынаплэхэр зэтель-ми, Тыкъэм ешлэ: кьедэлэу. — Къуаджэу щэрыор зыдэсым лы хэфабэ дэсыгъэми, псэгъэ-еонымджэ кытекло къахэклыты-гъэп. Ай изэкъуагъэп, шьолты-рэу зэрысым кьенэкьокъун кы-хъогъагъэп. Ар зэклэмэ ягопа-гъэп. Шъахыгъэу кьехъагъу-шъугъурэр багъэ. Тхьэр ышлэш-хъоу, ылорэр ыгъэцкълэжыу шы-лагъэти, цыф ыпсэ ымыгъэгъу-нэу янэ тхьэлъанэ фишлыгъагъэ заор маклэми. Зыми зыфимы-гъэцкыкълэу, ау кыныи ащэфыни амылгъэкълэу шылэзэ, тыгъужэ анэр зыгорэм ешаклоу нэфшъа-гъом ылэгъугъ. Чыгышхъэм тесыгъэти, нэф кызэшъым, зэ-шаклорэр пшъэшъэжыеу кы-члэклэыгъ. Тыгъужым лыр ешэ-рыуагъ, ау гужыуагъэ, пшъэшъэ-жыер зэшлэуитхыгъахэу тыгъу-жыер ыуклыгъ. Лыш гукъэошхо кышышхыгъэр тыгъужэ шыр кызырэкълэныгъэр ары. Анэ-жым кыкълэныгъэ шырэр ыгу-жъуаклэ кыдыгъэлэсти, яди кыхыгъэ, ылгъэкл кымыгъа-нэу ыплугъ. Джэф цлэу фиу-сыгъ, ащыц шыпкысэ хуыгъэ. Шаклэми ыплугъэми азфагу чы-ламэ кыдэуагъэп, дэиджэ зэгү-цэфэжыгъэхэп. Зыпкэу, зыгоу кызыздахыгъэ. Яшлугъэ зыщы-зэкълэжыи чыплэ ладжэри зэ-дифагъэх, зыджи шхьо лодфжэ зэгүцэфэжыгъэхэп. Тыгъужэ шырыгъэр оры. Шаклор сэры. Зэгорэм ышъхъышыгу кысхын фэагъэми, ыдж нэс кьэзгъэсыгъ. Узэрэфаеу псэу. Лэпэу-лэпэу сыпфэхъутэп. Уфаемэ, узшыш-мэ ахъажагъ, уфэмыемэ, узы-плугъэр сэрышъ, тэпсауфэ ты-зэгъусэн. Узыфаер шлэ.

Зымыгъэсысэу, ытхьакълэмэ цацэхэр зэблигъэуэзэ, Джэф кьэдэлэуагъ. Уанэ зыуклыгъэр сэ-ры зелом, кызытырихыгъэ нит-лур кьэжыуыгъ кылылнэу хъа-зырэу, ау псынклэу ыуплыцлэ-жыгъэх, зи зэхимыхыгъэ фэ-дэу зишлыгъ.

Къэбарыр Тыкъэм ымыгъэкълэ-

ракълэу клэклэу кызыелуатэм, ыгу лэсагъэ. Чэщыр хэклотагъ. Ма-шлом инэфынэ кышыкълэжыгъэ, пхъэкъутэмэ пырэнэ гъугъэхэр зыпедзэхэм, лэго-благъор кы-зэпигъэнэфыгъ. Зэпигъэурэп Джэф фэплырыныр, адрэри а дэдэм тетэу кыдэзекло. Хэ-чъыагъэ зышлэшлэклэ, кыфы-члэплы.

Джауштыгъу зэфэсакыжыхэзэ,

пышъ, Джэф гу кылытэтерэп, джэдыгур ары инэплэжыгъу итыр. Джыри зыдэшылэжым тыгъу-жыер чъэжыи, псыр пыжыожыу кьэсыжыгъ. Дэгъоу зыутхып-кли, машлор ыгъэкълэсагъ. Джыри игъусэ кьэушыгъэмэ ылорэм фэ-дэу луплэагъ. Къэмыхые зэхьум, Джэф илуплэу шынагъо кьэжыгъ, кышъоцыр кыгъэгъэ-джэу гуиыхыгъ. Алэгу илэу агъа-

цыфыр чым зэрэрагъэкълуж-рэм пэблагъэу ыгъэтлыгъы-жыгъ...

— Джары слэжыгъэр... Уз-дэклэуагъэм Тхьэм шлэ ушэшлэ. — Ошлэ-дэмышлэу Тыкъэм ыгу кызызэхъагъ, ылгъэкълэпхэр махэ кьэхъухи, етлысэхыгъ.

Зэрмыр хуыгъэм фэдэу Ты-кьэр шлуклаерэ шысыгъ, етланэ ынатлэ лужыу хуыгъэу, ышъхъэ

Кыгъэгъагъэм инахыбэр Тыкъэм мэзым шырихыгъэми, тхьамыклагъор зышхыгъэу чы-плэм фэдэу ыгу рыху кыхъафа-гъэп. Зыфэе шыпкысэм тыригъэ-фагъэми, икълэу зэкълэри кыгъэ-дыджыжыгъ, мош фэдиз кы-ныр зытырилыагъуи, ищылэны-гъэ шыц хуыгъэ Джэф хьадэгъу чыплэ фэхъугъ.

Джы сыд? Пшыплэр ыбгынэ-пэшта, хъауми Джэф ыгу кы-лэадэ кьэс икыашхъэ кытехъэ-зэ ышлэшта? Ари кьэшлэгъоягъ. Уахътэ тешлэмэ, зэкълэ кьэлэ-гъошт. Ащ нахэ лэзэгъушхо чы-шъахыгъом кытехъуагъэп. Хуыштыри мыхъуштыри зэхъы-фырэм нафэ кышлэщт зэрэзе-клотыр. Къанэрэр шэч хэмы-лэу ежэнэу арышъ, ежэшт, пэ-плэшт кьэхъуштым...

Чэщ мычъеу Тыкъэм ри-хыгъэм кыкълэклэу кыныр шъахыкълэу, ышлэщтыр кьэнэ-фэн. Тыгъужэ анэу ыуклыгъа-гъэм ыкёу джы ащ лыгъэкълэ-жыгъэр ыгукли ыпэклэи кы-пэблагъэ хуыгъэгъэти, и Джэф дэхэшхо икьэ кыгъэгъэштым пэсынэу, икьэ кыгъэгъэунэу ынэтлэгу зэрэритхэжыгъэм игупшысэ зэмышлэу хэтэу, чы-лэмклэ кьэжыжыгъ.

Джэф янэ Тыкъэм зыуклым, шыхъатхэр илагъэхэти, хуыгъэр къуаджэм хиз ашлэагъ. Джэ-фыклэ хуыгъэм псэ зыпыт шы-гъуазэп, зышышмэ ахъажажыгъ ылэшт, армырмэ, клалэри ыпсэ хыгъэлэжыштыгъ, кьедоаштыгъэхэ-ми кыкълэнаклэхэзэ агъэлэшт. Ежэ а зы кьэбарыр зэкълэм афи-луатэзэ, ышлэш хуыжынышъ, Джэф ибын хъажажыгъэу, ишлэ-гъоу, тхъэжэу мэзым хэсэу кы-шыхъоу шылэшт.

«Сэ ситыгъужэ плугъэ хэт илоф хэлъ? — хэгубжыкълэу, Тыкъэр ыгуклэ хэкууклыгъ. — Зышщыцхэм ахъажажыгъ!»

Ар дэдэм Джэф зэришэны-гъэу, Тыкъэм исэмэгубжыкълэу уц гъугъэ кырым шышыш макъэу кыхэлуклыгъэм ыжэ кылыу-гъэзыгъ, ыбгуклэ кыготэу Джэф хуышхыкълэу кьыдэклэ-жыу кышлэшлэу. Куандэмклэ зыреплэжыгъ, бэджэ тхъагъэ-пцым ыклэ кышчинэзэ, зыгъэбы-лыжыштыгъ.

КЪАТ Теуцожь

ДЖЭФ

Повесть

чэщыгум блэклэыгъэу, Тыкъэм чые пытэ кытеуагъэу ылакьо-клэ машлом кылылпэшъугъэ-кли кымышлэнэу, зызэришлы-гъэр кыгъэгъэшпкыжыгъэу чые пырхышхо зыпигъэлуклыгъ. Джэф кызышлыгъэти, ынылэу кы-жыуылэу гу зэрэшхэу зымы-гъэрэхъатырэм зэлэиштагъэу луклодыкыгъ. Шу ыгу кызы-римыхъагъэр бэшлагъэу кызыгү-рылогъэ Тыкъэм иджэдыгуи, ипа-луи, ишъо цуакъэхэри зышыхы-хи, зытелыгъэ чыплэм щызэ-ригъэфагъэх. Джэдыгум мэкъу шъабэ клэцлэшыхыи, цуакъэхэр кычлэшхэу ыгъэуцугъ. Палори джэдыгу пшъэплэшым пигъэ-тысхъажажыгъ. Умышлэмэ, Ты-кьэр мэчыешъ шылъ. Ежэ ыгъэ-жызызэ, къужэе чыгышхом ышыгу зишлыгъ, шхончыр ылэ-дакъ. Иныбджэгу хьалэл псыр пыжыожыу кызызсыжым, ышлагъэп зыуж итыр. Зызэшлэ-шты Тыкъэр зыдэшылэтын фае-мклэ плэагъэ, чыеу хихи, машлом еклэлагъ, зэрэфэлэклэу зыут-хыпкли, псыр машлом хиутхагъ. Мартэ псыхъо цыгъэпсклы зы-хъуклэ, Джэф зызэриутхыпкы-штыгъэр Тыкъэм ынэлу кыкълэу-цожыгъ. «Зыгъэчан, зыгъэчан, хьурэр тлэгъун», — зэрило-жыгъ. Жыи мэкълэ тлэклур Ты-кьэр зытэс чыгымклэ гъэзагъэ-

шхэзэ шагум щаплугъэр умы-шлэжыныу зыоклыгъагъ, аужы-рэ тэпхэу ыгъэкълэсагъэхэр арых-плонэу, ынэхэр кыжыуыкы-штыгъэх.

«Ыхыи, джы укыислэклэфагъ, илгъэ пчъагъэм сызэжагъэр кьэ-сыгъ», — кырылуагъэу Тыкъэм кышышхыгъ. Ыгужыуаклэ шы-рэу дигъэтлысхъэ зэхьум ынэхэм кьакълэшыгъэгъэ гухъэ-гужыер фэдэ пчъагъэкълэ багъуи, янэ илышлэжэ кызырэсыгъэм ыгъэ-гушхоу, зыплугъэм ыжэгъу зы-члэдагъэу кышлэшлыгъ, ау ар дэдэм шхончэу мэкъэшхо кьэ-лугъ. Ылакьохэр дэгъэзыагъэу тыгъужышхор чыгум тефагъ. Ыужырэ лъакьохэмклэ кырыу-жыи, зыкълэдыжыгъ.

Чыгышхъэ шэклоныр кызы-далъфыгъэр псынклэу кьелъэ-хыжыи, тыгъужэ хьадэм шъа-рыуцагъ. Джэф пытагъэу кы-хэфагъэмрэ шылагъэу илагъэмрэ фимыкълэу Тыкъэм ыгъэшлэ-гъуагъ, акыл чанэу илагъэр цыф лушым фигъэдагъ. Ау шыг-ми, тыгъужым ыпсэ нахыи, ежэ ыпсэ нахэ ыгъэлэлагъ.

Нэф кьэмышыпэзэ, таута-шым дидзэжыныу рыхъухъагъ, ау ар дэдэм зэблихъужыгъ, «ллыбланэр тефэрэ шъхъэкла-фэ фашлызэ агъэтлылжыжыи, Джэф и ар кылыжыгъ» ылуи,

кынкълэ кылытэти, щылэныгъэм кышыпгъохыштыр зэрэмыухы-жым еуцоллагъэу уашгъом дэп-лыягъ. Щымыш хэмылэу огур кьэбзагъэ. Къэрэу гъошагъэм тхъаусхэзэ, игъусэхэм аклэхъажэ шлоигъоу, ытэмэшхохэр ыгъэ-жыштыгъэх.

Нэжыо-лужыо хуыгъэу Тыкъэр кьэтэдэжыжыгъ. Джэф шырэу ыплунэу кызысхыи гъунэгъуи, ныбджэгъуи, лэхыи, благыи зэ-тыралуклызэ ышлэрэр имыш-клагъэу кыралотыгъэхэр кы-фыдэоэжыгъэх, икълэрыкълэу ама-кьэхэри зэхихыжыштыгъэх. Ахэм ежыи пчъагъэрэ ыгу джэндэжш кырагъахъэщтыгъ, тыгъужыер сыд фэдизэу бгъэ-шхагъэми мэзымклэ маплэу цыф лэпкэ зэфэшхъафми зэ-ралорэр ытхьакълэмэ кылошты-гъэми, икыаигъагъэ рыхыла-гъэу, хэт шышэ едэлэуштыгъэп, Джэф кыдыришлэ шыпкысэ-гъэм мафэ кьэс хахъоштыгъэти ары ибэ-нахыбэу хэт кырылуи ытхьакълэмэ кызыкълэрымгъа-хъэщтыгъэр. Нэужым ишъаорэ Джэфрэ зэпэблэгъэ дэдэ зэхъу-хэм, тыгъужыер унагъом шыш хуыгъэу ылыгъэгъагъ. Джы, ма-ры, зырылжыжыныхэм нэси, ина-сыпклэ Тыкъэм сакыныу ыгу кырылуагъ, чэщ мычъеи рыхы-гъэми, псаоу кьэнагъ...

Урысые Федерацием испорт еджапІэхэм традиционнэ ушумкІэ язнэкьокьухэр Ростов-на-Дону щыкІуагъэх. Москва, Ставрополь ыкІи Краснодар край-хэм, Дагъыстан, Чэчэ-ным, Ростов хэкум, Адыгеим, нэмыкІхэми якомандэ лъэшхэр Урысыем гъэсэнэгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министертвэ зэхичцэгъэ зэ-нэкьокьумэ ахэлэжъа-гъэх.

Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министертвэ и СДЮСШОР зыщыгъэсэрэ ныбжьыкІэ 13 Адыгеим ихэшыпыкІыгъэ командэ хэ-тыгъ. Тренерхэу В. Васильченкэр, А. НэмытІэкьор, А. Норсоян зи-пащэхэм ялэпІэсэныгъэ зэрэха-гъахьорэр бэнэпІэ алырэгъум кы-щагъэшшыпкъэжыгъ.

Ушур спорт лъэпкъ зэфэшъ-хьафхэмкІэ гошыгъэу щыт. Іашэр

алыгъэу ыкІи Іашэр амылгъэу спортсменхэр зэнэкьокьугъэх. Тайцзитуишоум щызэнэкьокьу-гъэхэр пчэгум кызехъэхэм хьур-джанэм ыклоцІ итыхэм фэдэу уц-хи, зэлункІхэзэ кІочІэ гъэтІы-лыгъэ зилэр агъэунэфыгъ. Спорт-сменыр ылакьомэ пытэу атетэу, алырэгъум кытыримыхыхэу зэ-бэнырэм елункІы. Шуайцзори спорт лъэпкъ гъэшІэгъон — спортсменхэм якъулайныгъэ бэ-

нэгъухэм къащагъэлъэгъуагъ.

Адыгеим испортсменхэм дышъэ медаль 12, тыжынуу 9, джэрзэу 7 кыдахыгъ. СтІашъу Ерстэм дышъэ медали 3 кы-фагъэшъошагъ. Къуныжъ Ас-лъанбэч дышъэ медали 2 кыди-хыгъ. Шевченко Иван, Трапайдзе Омари, Хьут Сергей, Амарян Грант, Погосов Варган, Джары-мэ Айдэмыр, Усачев Владислав дышъэ медальхэр абгъэ кых-лыдыкІхэу Мыекъуапэ къэкІо-жыгъэх.

ТиныбжьыкІэхэм ятренер-хэу Владимир Васильченкэмрэ НэмытІэкьо Аскэррэ кызырэта-Іуагъэу, дунаим изэнэкьокьухэу Китаим шыкІощтхэм тиспорт-сменхэр ахэлэжъщтых. Бжыхэм Урысыем ушумкІэ изэнэкьокьу-хэр Мыекъуапэ зыщызэхашцэхэм Адыгэ Республикэм испортсмен-хэу СтІашъу Ислам, СтІашъу Ерстэм, Рубинчик Даниил, Шев-ченко Иван хэгъэгум ичемпион хьугъэх, дунаим изэлукІэгъухэу Гонконг шыкІощтхэм ахэлэжъэн-хэу фитыныгъэ ялэ хьугъэ.

Ушум ныбжьыкІэхэр фэгъэсэ-

гъэнхэм фэшІ АР-м гъэсэнэгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Ми-нистерствэ и СДЮСШОР идиректорэу ХьакІэмызэ Ас-лъан зэхэщэн Іофыгъуабэ егъэцакІэ. Ушум тиреспубликэ зыщиишъомбгъуным пае АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэм, Ады-геим физкультурэмкІэ ыкІи спортымкІэ и Комитет итхьа-матэу Хьасанэкьо Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Сапый Вячеслав еджапІэм ІэпыІэ-гъушІу раты. Спортсменхэр гъогу техьанхэм фэшІ мыль-кукІэ яшІуагъэ къагъакІо ІофшІэпІэ зэфэшъхьафхэм япащэхэу Р. Къэбыхьэм, А. Шъхьэлахьом, А. ХьакІэмы-зым, М. Бэгъушъэм, К. Битэм, нэмыкІхэми.

2010-рэ илъэсым, гъэтхэпэм дунаим, мэлылфэгъу мазэм Европэм ушумкІэ язнэкьо-кьухэр Китаим ыкІи Итали-ем ащыкІощтых. Адыгеим испортсменхэм зэлукІэгъухэм зафагъэхьазыры.

Гандбол.

«АДЫИФ-2»-м ИЕШІЭГЪУХЭР

Урысыем гандболымкІэ изэнэкьокьу хэлэжъэрэ ко-мандэхэу апыгъэрэ купым хэтхэм яплІэнэрэ къекІо-кІыгъом хэхьэрэ яешІэгъу-хэр Мыекъуапэ щыкІуа-гъэх. «Ростов-Дон-2», «Ку-бань-2», «Адыиф-2» ти-кьалэ щызэлукІагъэх.

Суперлигэм хэт гандбол ко-мандэхэм аштэщтхэр апыгъэрэ купым щешІэх. «Адыифым» итренер шъхьалэу, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Алек-сандр Реввэ кызырэтиІуагъэу, типшъашъэхэм яухьазыры-ныгъэ хагъэхьоным пае ныб-джэгъу зэлукІэгъухэр зэхашц, апыгъэрэ купым щешІэх.

Мыекъуапэ шыкІогъэ зэлукІэгъухэр зэраухыгъэхэр:

«Адыиф-2» — «Кубань-2» — 32:34.

«Адыиф-2» — «Ростов-Дон» — 23:33.

«Адыиф-2»-м апыгъэрэ ку-пым я 5-рэ чІыпІэр щыІыгъ. Щылэ мазэм я 5-рэ къекІо-кІыгъом хэхьэрэ ешІэгъухэр командэхэм ялэщтых.

Суперлигэм щешІэрэ «Ады-ифыр» тыгъэгъазэм и 25-м Мыекъуапэ щыІукІэщт «Аст-раханочка» Астрахань.

*НэкІубгъом итхэр зыгъэ-хьазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.*

Футбол. Кымэфэ ешІэгъухэр

С.-ПЕТЕРБУРГ, ОМСК, КОМСОМОЛЬСК-НА-АМУРЕ...

Мыекъуапэ футболымкІэ икІымэфэ зэлухыгъэ зэнэкьокьухэр стадионэу «Юности» щэкІох. Зичэзыу ешІэгъухэр шэмбэтым ыкІи тхьаумафэм ялагъэх.

ЯтІонэрэ купым хэт командэ-хэр гъэшІэгъонэу зэдешІэх. УВД-м очкоуи 6 ригъэкьугъэу апэрэ чІыпІэм щыІ.

Купым хэтхэр шэмбэтым зэрешІагъэхэр: «Звезда» — «Квант» — 2:0, «Картонтарэр» — «Радуга» — 2:3, «Джокер» — «Спортмастер» — 1:3, «Кавказ» — УВД — 2:4, «За-рем» — «Газпром» — 4:3, «Спортмастер-2» — МГГТК — 2:5.

Нахь лъэшхэр

Апэрэ купым командэ нахь лъэшхэр щызэдешІэх. Зэнэкьокьу-хэм ясудья шъхьалэу Пэнэшъу Мыхьамодэ нэгъушІоу кытфи-Іотэгъэ къэбархэм тигуапэу тядэлугъ. Мыекъуапэ шыкІорэ зэнэкьокьум Ленинград хэкум кышыублагъэу Владивосток нэсыжъэу къарыкІыгъэ футбо-листхэр щыгъэлъэгъух.

«Динамо» Санкт-Петербург щешІэ Гъонэжыкьо Азэмат, Станислав Меланченкэр Омск и «Иртыш» хэт, Роман Малаховыр Комсомольск-на-Амуре кьикІыгъ. Краснодар и «Кубань» щешІэ Андрей Ушениныр, Олег

Ивановыр «Крылья Советов» Самара хэт. Ермэлхьаблэ, Шъа-чэ, Краснодар, Новороссийскэ, нэмыкІхэми къарыкІыгъэхэри зэ-нэкьокьухэм ахэлажъэх.

МГТУ — «Чыгушъхь» — 2:1.

Зезыщагъэр: В. Манаши-ров.

Къэлапчъэм Іэгуаор дэзы-дзагъэхэр: Р. Еутых — «Чы-гушъхь». А. Барахоев — тІо-гъогогъо — МГТУ.

«Чыгушъхьэм» щешІэрэ Еутых Руслан ыпэкІэ зельым, МГТУ-м икъэлапчъэ Іэгуаор ди-дзагъ. Технологхэр пчъагъэу 0:1-м емызэгъыхэу «Чыгушъ-хьэм» икъэлэпчъэлутэу Нэхэе Даутэ бэрэ агъэгумэкІыщтых. Ахьмэд Барахоевыр ухьумақІомэ къалэкІэкІызэ тІогъогогъо «Чы-гушъхьэм» икъэлапчъэ Іэгуаор дидзагъ. ЕшІэгъур дахэу кІуагъэ, футболистхэм уащытхьунэу зы-къагъэлъэгъуагъ.

«Мыекъуапэ» — «Динамо» — 1:2.

Зезыщагъэр: М. Васильчен-ко.

Къэлапчъэм Іэгуаор дэзы-

дзагъэхэр: М. Кобл, тІогъогогъо, «Динамо», В. Колесников — «Мыекъуапэ».

«Мыекъуапэм» Краснодар кыкІыгъэ футболистхэри щешІэх. Къэлэпчъэлутэу Р. Мамедовыр, гупчэм щешІагъэхэри спортгым шашІэх. «Динамо» икъэлэпчъэ-Іутэу Александр Агаповыр Ново-российскэ «Черноморцэм» хэт. «Мыекъуапэм» къэлапчъэм Іэ-гуаор дидзэнэу амалышІоу иа-гъэм ипчъагъэ къэлытэгъуай. «Динамо» икъэлапчъэ кызыри-ухьумэщтым нахьыбэрэ ыгъэгум-экІыщтыхъэми, Кобл Мэдинэ дахэу тІогъогогъо къэлапчъэм Іэгуаор дидзагъ, «Динамо» апэрэ теклоныгъэр кыдихыгъ.

«Урожай» — АРТ — 2:1.

Зезыщагъэр: Хь. Шәуджән.

Къэлапчъэм Іэгуаор дэзы-дзагъэхэр: А. Намашко — АРТ. А. Наливкин ыкІи Р. Бугаев — «Урожай».

Командэхэм дэгъоу ешІэрэ фут-болистхэр ахэтых. «Урожайм» бэкІэ ушыгугъы хьушц.

ИФК — «Шагды» — 2:7.

Зезыщагъэр: С. Новиков.

«Шагдым» ше-шІэх Куних Рус-лъан, Пэунэжэ Азэ-мат, ГъукІэлІ Ти-мур, нэмыкІхэри. Опыт зилэ футбо-листмэ ныбжьыкІэ-хэри къаготых.

Ящэнэрэ ешІэгъу-хэр тыгъэгъазэм и 19 — 20-м ялэщтых. Апэрэ купым шы-зэнэкьокьухэрэм сыхьатыр 13-м ешІэгъухэр аублэ-щтых.

